

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет фінансовий
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: **Управління грошовими потоками на підприємстві:
проблеми та шляхи вирішення в сучасних умовах**

Виконав: здобувач освіти групи ФК23-1мз
спеціальність 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»

Курінна Олександра Валеріївна
(прізвище, ім'я та по-батькові)

Керівник к.е.н., доцент Дудчик О.Ю.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент

Університет митної справи та фінансів

Дніпро – 2025

АНОТАЦІЯ

Курінна О.В. Управління грошовими потоками на підприємстві: проблеми та шляхи вирішення в сучасних умовах.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2025.

Дослідження зосереджено на управлінні грошовими потоками підприємства в сучасних економічних умовах на прикладі ТОВ «Олександрійський цукровий завод». У роботі розглянуто сутність і класифікацію грошових потоків, проаналізовано їхню роль у забезпеченні фінансової стабільності підприємства, визначено основні теоретичні аспекти управління грошовими потоками. Проведено аналіз фінансового стану ТОВ «Олександрійський цукровий завод» на основі фінансових показників і визначено ключові проблеми в управлінні. Особлива увага приділена проблемам, які впливають на ефективність управління грошовими потоками, і розробці рекомендацій щодо їх оптимізації. Запропоновано заходи для вдосконалення управління грошовими потоками, зокрема: впровадження ERP-систем, автоматизація фінансового аналізу, оптимізація дебіторської та кредиторської заборгованості.

Робота складається з трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи – 71 сторінка, включає 9 таблиць, 2 рисунки і 3 додатки. Список використаних джерел налічує 52 позицій.

Ключові слова: грошові потоки, фінансова стабільність, прогнозування, фінансові технології, ТОВ «Олександрійський цукровий завод».

Список публікацій здобувача:

Курінна О., Дудчик О. Управління грошовими потоками на підприємстві: проблеми та шляхи вирішення в сучасних умовах / Collection of the LIII International scientific and practical conference «The Role of Science and Technology in Solving Global Problems of Humanity» (December 25-27, 2024)Vienna Austria. International Scientific Unity, 2024. p. 73-74.

ANNOTATION

Kurinna O.V. Cash flow management at the enterprise: problems and solutions in modern conditions.

Qualification work for a master's degree in specialty 072 “Finance, banking, insurance and stock market.” - University of Customs and Finance, Dnipro, 2025.

The study focuses on the management of enterprise cash flows in modern economic conditions on the example of LLC “Oleksandriya Sugar Plant”. The paper considers the essence and classification of cash flows, analyzes their role in ensuring the financial stability of the enterprise, identifies the main theoretical aspects of cash flow management. The financial condition of “Alexandria Sugar Plant” LLC is analyzed on the basis of financial indicators and the key problems in management are identified. Particular attention is paid to the problems that affect the efficiency of cash flow management and the development of recommendations for their optimization. Measures to improve cash flow management are proposed, in particular: implementation of ERP systems, automation of financial analysis, optimization of accounts receivable and accounts payable.

The paper consists of three chapters, conclusions, references and appendices. The total volume of the work is 71 pages, including 9 tables, 2 figures and 3 appendices. The list of references includes 52 items.

Keywords: cash flows, financial stability, forecasting, financial technologies, LLC “Alexandria Sugar Plant”.

List of publications of the applicant:

Kurinna O., Dudchuk O. Cash flow management at the enterprise: problems and solutions in modern conditions / Collection of the LIII International scientific and practical conference “The Role of Science and Technology in Solving Global Problems of Humanity” (December 25-27, 2024) Vienna Austria. International Scientific Unity, 2024. p. 73-74.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	8
1.1. Поняття та класифікація грошових потоків підприємства	8
1.2. Значення управління грошовими потоками в забезпеченні фінансової стабільності підприємства.....	13
1.3. Методи та інструменти управління грошовими потоками.....	18
РОЗДІЛ 2.24_АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ТОВ "ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ ЦУКРОВИЙ ЗАВОД"	24
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ "Олександрійський Цукровий завод"	24
2.2. Оцінка динаміки та структури грошових потоків підприємства	31
2.3. Аналіз фінансового стану ТОВ "Олександрійський Цукровий завод"	41
2.4. Виявлення основних проблем у системі управління грошовими потоками підприємства.....	47
РОЗДІЛ 3.54_НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ТОВ "ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ ЦУКРОВИЙ ЗАВОД"	54
3.1. Прогнозування грошових потоків як інструмент ефективного управління	54
3.2. Рекомендації щодо оптимізації грошових потоків підприємства.....	60
3.3. Використання сучасних фінансових технологій для управління грошовими потоками.....	66
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність дослідження. Ефективне управління грошовими потоками є однією з ключових умов фінансової стабільності та успішного функціонування підприємств у сучасних умовах. У складному економічному середовищі України, що характеризується нестабільністю ринків, коливаннями попиту та пропозиції, а також високим рівнем інфляції, підприємства, зокрема аграрної галузі, стикаються зі значними труднощами у забезпеченні безперервності фінансових потоків. ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" є одним із провідних виробників цукру в регіоні, і його досвід у сфері управління грошовими потоками може бути корисним для інших суб'єктів господарювання.

Вибір теми дослідження обумовлений актуальністю питання оптимізації управління грошовими потоками як важливого інструменту забезпечення ліквідності, платоспроможності та загальної фінансової стійкості підприємств. У наукових дослідженнях дедалі більше уваги приділяється питанням прогнозування, оптимізації та автоматизації управління грошовими потоками, що створює можливість для критичного аналізу існуючих підходів і розробки нових рекомендацій. У даній роботі буде зроблено спробу інтегрувати сучасні методи управління грошовими потоками в практику діяльності ТОВ "Олександрійський Цукровий завод".

Питання управління грошовими потоками підприємств, їх оптимізації та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів висвітлюються в роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників: О.В. Беляєва, Г.І. Кіндрацької, А.С. Гальчинського, В.А. Верби, Т.В. Данько, В.В. Коваленка, Т.В. Єрмоленко, Т.В. Мірошник, О.В. Онищенко, А.І. Пилипенка, Дж. Бріггса, Е. Нортона, Р. Каплана, М. Купінського, Д. Хігінса та інших. Їхні праці заклали теоретичну основу для аналізу, моделювання та прогнозування грошових потоків, визначення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на їхню структуру та динаміку, а також для розробки практичних рекомендацій щодо

впровадження сучасних фінансових технологій у діяльність підприємств.

Метою кваліфікаційної роботи є розробити теоретичні та практичні рекомендації щодо вдосконалення управління грошовими потоками на прикладі ТОВ "Олександрійський Цукровий завод".

Завдання дослідження:

1. Розкрити поняття, класифікацію та значення грошових потоків у фінансовій діяльності підприємства.
2. Дослідити методи та інструменти управління грошовими потоками.
3. Провести аналіз організаційно-економічних характеристик ТОВ "Олександрійський Цукровий завод".
4. Оцінити динаміку, структуру грошових потоків та показники ліквідності й платоспроможності підприємства.
5. Виявити основні проблеми в системі управління грошовими потоками підприємства та запропонувати шляхи їх вирішення.

Об'єкт дослідження – грошові потоки ТОВ "Олександрійський Цукровий завод".

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та практичні аспекти управління грошовими потоками підприємства.

Методи дослідження аналіз і синтез – для визначення понять і класифікації грошових потоків; економіко-статистичний метод – для аналізу динаміки та структури грошових потоків; прогнозування – для розробки рекомендацій щодо оптимізації управління грошовими потоками; порівняльний метод – для виявлення основних проблем і оцінки результатів.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці рекомендацій для вдосконалення управління грошовими потоками на ТОВ "Олександрійський Цукровий завод", які можуть бути впроваджені для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Інформаційна база дослідження фінансова звітність ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" за останні три роки, наукові статті, підручники та монографії з питань управління грошовими потоками, а також

нормативно-правові акти України.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій для оптимізації управління грошовими потоками на ТОВ «Олександрійський Цукровий завод». Розроблені методики прогнозування, впровадження сучасних фінансових технологій, таких як ERP-системи, ВІ-системи та мобільні додатки, сприятимуть підвищенню фінансової стабільності, покращенню ліквідності, зниженню дебіторської заборгованості та ефективному управлінню витратами. Результати роботи можуть бути також використані іншими підприємствами цукрової промисловості України для забезпечення стабільного функціонування в умовах змінного зовнішнього середовища та економічної невизначеності.

Апробація матеріалів кваліфікаційної роботи. Результати досліджень «Управління грошовими потоками на підприємстві: проблеми та шляхи вирішення в сучасних умовах», викладені в кваліфікаційній роботі, оприлюдненій на Міжнародній науково – практичній конференції «The Role of Science and Technology in Solving Global Problems of Humanity», м. Відень, 25-27 грудня 2024 р.

Структура та обсяг роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 71 сторінку, включає 9 таблиць, 2 рисунки і 3 додатки. Список використаних джерел налічує 52 позицій.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Поняття та класифікація грошових потоків підприємства

Грошові потоки підприємства – це сукупність руху грошових коштів і їх еквівалентів, що виникають у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства. Вони охоплюють як надходження, так і витрати коштів, які забезпечують функціонування підприємства та досягнення його стратегічних і оперативних цілей.

Поняття грошових потоків тісно пов'язане з фінансовою стійкістю підприємства, адже від їхньої організації залежить здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання, підтримувати ліквідність і забезпечувати стабільний розвиток. Грошові потоки підприємства є ключовим елементом фінансового управління, і різні сучасні українські дослідники пропонують свої визначення цього поняття, відображаючи різні аспекти його сутності. Так, за визначенням Задорожний І. В., грошові потоки підприємства – це рух грошових коштів, що виникає внаслідок операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, спрямований на забезпечення його поточної діяльності, фінансової стійкості та стратегічного розвитку [15]. Коваленко Т.В. характеризує грошові потоки як сукупність фінансових надходжень і витрат підприємства, що відображають динаміку грошових ресурсів у часі та є основою для прийняття управлінських рішень [18]. Ткаченко А. Г. розглядає грошові потоки як систему руху грошових коштів, що забезпечує взаємозв'язок між джерелами формування та напрямками використання фінансових ресурсів підприємства [44]. На думку Мельника С.В., грошові потоки – це рух грошових коштів у процесі економічної діяльності підприємства, який формується за рахунок надходжень від реалізації продукції, інвестицій та фінансування, а також витрат на

забезпечення цих напрямків [28]. Романенко О. О. додає, що грошові потоки – це показник, який відображає кількість і спрямованість руху грошових коштів підприємства у визначений період часу, і є одним із ключових індикаторів його фінансової стійкості [36]. Усі ці визначення підкреслюють важливість грошових потоків як інструменту забезпечення стабільності, ефективності та розвитку підприємства.

Грошові потоки поділяються на певні види залежно від різних ознак, що дає змогу детальніше аналізувати їхню структуру, динаміку та ефективність табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація грошових потоків підприємства

Класифікаційна ознака	Вид грошового потоку	Опис
За напрямом руху	Позитивні грошові потоки	Надходження грошових коштів на підприємство. Забезпечують фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності (доходи від реалізації, позики тощо).
	Негативні грошові потоки	Витрати, пов'язані з фінансуванням діяльності (виплата заробітної плати, податків, орендної плати, погашення боргів тощо).
За видом діяльності	Операційні грошові потоки	Пов'язані з основною діяльністю підприємства (надходження від продажу, витрати на закупівлю сировини, податки тощо).
	Інвестиційні грошові потоки	Охоплюють рух коштів, пов'язаний із придбанням або продажем необоротних активів, інвестицій.
	Фінансові грошові потоки	Стосуються операцій із залучення або повернення фінансування (виплата дивідендів, кредити, емісія акцій).
За регулярністю	Регулярні грошові потоки	Надходження або витрати, що здійснюються на постійній основі (щомісячна виплата заробітної плати).
	Нерегулярні грошові потоки	Операції, що мають разовий або епізодичний характер (продаж необоротних активів).
За характером руху	Вхідні грошові потоки	Надходження коштів на рахунки підприємства (оплата клієнтами, отримання кредитів, субсидій, дотацій).
	Вихідні грошові потоки	Витрати підприємства (погашення зобов'язань, оплата матеріалів, послуг, податків).
За рівнем управління	Внутрішні грошові потоки	Рух коштів у межах підприємства (перерозподіл ресурсів між підрозділами).
	Зовнішні грошові потоки	Відносини із зовнішніми контрагентами (постачальниками, клієнтами, банками).

Продовження таблиці 1.1

За часом	Короткострокові грошові потоки	Відображають рух коштів у межах короткострокового періоду (до року).
	Довгострокові грошові потоки	Стосуються операцій із тривалим фінансовим ефектом (інвестиції, довгострокові кредити).
За стабільністю	Стабільні грошові потоки	Постійний рівень надходжень і витрат, характерний для підприємств із налагодженим бізнес-процесом.
	Нестабільні грошові потоки	Значні коливання у руху коштів, викликані сезонністю або ринковими умовами.

Класифікація грошових потоків є важливим інструментом для управління фінансами підприємства, оскільки вона дозволяє деталізувати джерела надходжень і напрямки використання коштів. Завдяки цьому підприємства можуть ефективно планувати, контролювати та аналізувати свої фінансові потоки, що сприяє підвищенню їх стабільності та конкурентоспроможності. Практичне значення класифікації полягає у можливості оптимізації фінансових ресурсів, аналізі ліквідності, ідентифікації ризиків, стратегічному плануванні та контролі за виконанням бюджету. Поділ грошових потоків на операційні, інвестиційні та фінансові дозволяє підприємству визначити, які сфери потребують додаткового фінансування, а які генерують стабільні доходи. Операційні потоки дозволяють оцінити стабільність основної діяльності, інвестиційні – доцільність придбання активів, а фінансові – планування залучення або повернення позикових коштів.

Завдяки класифікації за напрямом руху (вхідні та вихідні потоки) підприємство може підтримувати баланс між надходженнями та витратами, забезпечуючи своєчасну оплату зобов'язань і запобігаючи дефіциту грошових коштів. Поділ на регулярні та нерегулярні потоки дає можливість враховувати сезонність бізнесу під час складання фінансових планів. Класифікація за часом (коротко- та довгострокові потоки) допомагає складати прогнози ліквідності, забезпечуючи фінансову стабільність у різні періоди.

Класифікація грошових потоків також відіграє важливу роль у фінансовому плануванні, яке включає прогнозування надходжень і витрат,

визначення потреб у фінансуванні та розподіл ресурсів для досягнення стратегічних цілей. Вона дозволяє підприємству ідентифікувати ключові джерела фінансування, оптимізувати витрати, аналізувати ефективність інвестицій і уникати фінансових ризиків. Наприклад, позитивні та негативні потоки допомагають визначити, чи генерує підприємство достатньо доходів для покриття витрат, а короткострокові та довгострокові потоки забезпечують планування ліквідності та своєчасність виконання фінансових зобов'язань.

Таким чином, класифікація грошових потоків є універсальним інструментом, що дозволяє підприємству ефективно управляти фінансовими ресурсами, адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та підвищувати свою фінансову стійкість. Вона сприяє формуванню обґрунтованих фінансових рішень, які допомагають уникати ризиків, оптимізувати використання ресурсів і забезпечувати довгостроковий успіх підприємства.

Формування грошових потоків підприємства в сучасних умовах є складним процесом, що залежить від багатьох зовнішніх і внутрішніх факторів. Зовнішні умови включають макроекономічну стабільність, інфляційні процеси, валютні коливання, доступність фінансових ресурсів, рівень конкуренції та регуляторну політику держави. Внутрішні чинники включають стратегію розвитку підприємства, ефективність його бізнес-процесів, якість управління фінансами та структуру витрат.

У сучасних умовах, особливо в умовах нестабільної економічної ситуації та швидких змін у зовнішньому середовищі, підприємства стикаються з низкою викликів щодо управління грошовими потоками. До таких викликів належать:

- необхідність адаптації до змін у законодавстві та податковій системі;
- високий рівень невизначеності на фінансових ринках;
- зростаючі вимоги до прозорості й ефективності управління фінансовими ресурсами;
- конкуренція за доступ до зовнішнього фінансування;
- необхідність впровадження сучасних технологій для автоматизації

фінансового управління [11].

Зокрема, грошові потоки сучасних підприємств мають такі особливості:

1. Підвищена роль інформаційних технологій. Автоматизація обліку та аналізу грошових потоків дозволяє швидко приймати управлінські рішення, базуючись на актуальних даних.

2. Інтеграція з міжнародними ринками. Підприємства, які беруть участь у міжнародній торгівлі або залучають іноземні інвестиції, формують грошові потоки з урахуванням валютних ризиків, міжнародних стандартів фінансової звітності та регуляторних вимог.

3. Зростаюча роль фінансового планування. У сучасних умовах детальне прогнозування грошових потоків є критичним для забезпечення фінансової стійкості та ліквідності.

4. Залежність від економічної ситуації в країні. Рівень інфляції, податкова політика та доступність кредитів безпосередньо впливають на формування грошових потоків підприємства.

5. Адаптація до кризових умов. В умовах економічних чи політичних криз підприємства вимушені переглядати структуру своїх грошових потоків, скорочувати витрати та шукати альтернативні джерела фінансування [18].

Фінансова діяльність підприємства безпосередньо пов'язана з його грошовими потоками, оскільки саме через них здійснюється забезпечення необхідного рівня ліквідності, платоспроможності та фінансової стабільності. Грошові потоки є своєрідним дзеркалом фінансової діяльності підприємства, яке відображає її ефективність та результативність. Основні аспекти взаємозв'язку:

- забезпечення ліквідності. Фінансова діяльність спрямована на підтримання балансу між вхідними та вихідними грошовими потоками. У разі дефіциту грошових коштів підприємство може використовувати кредити, облігації чи інші фінансові інструменти;

- оптимізація структури капіталу. Грошові потоки від фінансової діяльності дозволяють здійснювати своєчасне погашення зобов'язань, виплату

дивідендів, а також залучати зовнішні джерела фінансування для інвестицій;

- інвестиційна привабливість. Стабільні та позитивні грошові потоки підвищують довіру інвесторів і кредиторів до підприємства, що сприяє залученню додаткового капіталу;

- забезпечення фінансової стійкості. Фінансова діяльність сприяє розподілу грошових потоків між основною, інвестиційною та фінансовою діяльністю, забезпечуючи гармонійний розвиток підприємства;

- контроль витрат. Аналіз грошових потоків дозволяє виявляти "вузькі місця" у фінансовій діяльності, наприклад, надмірні витрати або неефективне використання коштів [10].

Таким чином, грошові потоки є індикатором ефективності фінансової діяльності підприємства, забезпечуючи його здатність функціонувати та розвиватися навіть у складних економічних умовах. Взаємозв'язок між цими елементами забезпечує стратегічне управління фінансовими ресурсами, що сприяє досягненню довгострокових цілей підприємства.

1.2. Значення управління грошовими потоками в забезпеченні фінансової стабільності підприємства

Управління грошовими потоками є одним із ключових аспектів фінансового менеджменту підприємства, оскільки воно забезпечує стабільність, ліквідність і платоспроможність організації. У сучасних умовах функціонування бізнесу, що характеризуються динамічними змінами ринкових умов, ефективне управління грошовими потоками відіграє вирішальну роль у досягненні фінансової стабільності.

Ліквідність підприємства визначається його здатністю своєчасно виконувати свої зобов'язання. Ефективне управління грошовими потоками дозволяє підприємству підтримувати достатній рівень ліквідності, уникаючи дефіциту коштів. Це досягається через прогнозування грошових надходжень і витрат, своєчасну оплату кредиторської заборгованості та забезпечення

достатнього запасу коштів для покриття поточних витрат. Управління грошовими потоками допомагає оптимізувати фінансові ресурси підприємства, забезпечуючи їхнє раціональне використання. Це дозволяє уникати надмірного накопичення коштів, які могли б бути спрямовані на інвестиції, розширення виробництва або зменшення боргового навантаження. Збалансований розподіл грошових коштів сприяє підвищенню ефективності роботи підприємства.

Фінансова стабільність підприємства визначається його здатністю забезпечувати сталий розвиток, не зазнаючи фінансових труднощів. Ефективне управління грошовими потоками сприяє зменшенню фінансових ризиків, таких як неплатоспроможність, затримки у виконанні фінансових зобов'язань або нездатність залучати нове фінансування. Контроль за вхідними та вихідними потоками дозволяє підприємству уникати касових розривів, які можуть призвести до зупинки операційної діяльності. Інвестиційна діяльність підприємства залежить від наявності вільних грошових коштів, які можуть бути спрямовані на придбання нового обладнання, технологій або розширення бізнесу. Управління грошовими потоками дозволяє виявити надлишкові кошти, які можуть бути використані для інвестицій без шкоди для основної діяльності. Це, своєю чергою, сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Фінансова стійкість підприємства визначається його здатністю підтримувати баланс між активами та зобов'язаннями. Управління грошовими потоками дозволяє своєчасно реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі, зокрема на коливання попиту, зміну постачальників або умов фінансування. Завдяки цьому підприємство здатне зберігати стійкість навіть у кризових ситуаціях. Ефективне управління грошовими потоками включає прогнозування та планування надходжень і витрат. Це дозволяє підприємству готуватися до майбутніх фінансових викликів, таких як сезонні коливання доходів або необхідність здійснення великих капіталовкладень. Завдяки цьому забезпечується фінансова прозорість та

підвищується якість прийняття управлінських рішень.

Грамотне управління грошовими потоками допомагає зменшити ризики, пов'язані з дефіцитом коштів, коливаннями валютних курсів або змінами умов кредитування. Регулярний моніторинг і аналіз грошових потоків дають змогу вчасно виявляти можливі проблеми та розробляти шляхи їх вирішення. Підприємства, які демонструють стабільні грошові потоки та ефективно управління ними, викликають більше довіри у інвесторів, кредиторів і партнерів. Це сприяє полегшенню доступу до зовнішнього фінансування, покращенню умов співпраці з постачальниками та зростанню репутації на ринку [15].

Таким чином, управління грошовими потоками є важливим інструментом забезпечення фінансової стабільності підприємства. Воно допомагає підтримувати ліквідність, оптимізувати фінансові ресурси, забезпечувати виконання зобов'язань, підтримувати інвестиційну діяльність і зменшувати фінансові ризики. Ефективне управління грошовими потоками сприяє сталому розвитку підприємства та підвищенню його конкурентоспроможності в сучасних умовах.

Ефективне управління грошовими потоками є ключовою складовою фінансового менеджменту, оскільки забезпечує підприємство ресурсами для підтримки операційної діяльності, виконання зобов'язань та фінансової стабільності.

Основні етапи управління грошовими потоками представлені на рисунку 1.1.

1. Аналіз грошових потоків. Цей етап полягає у вивченні структури, динаміки та особливостей руху коштів підприємства. Основні завдання аналізу включають:

- визначення джерел формування вхідних і вихідних грошових потоків;
- оцінку співвідношення між позитивними та негативними потоками;
- аналіз ліквідності та платоспроможності;
- ідентифікацію слабких місць у системі руху грошових коштів, таких як

затримки платежів або нерівномірність надходжень.

Рис. 1.1. Основні етапи управління грошовими потоками

Аналіз дозволяє виявити, наскільки ефективно підприємство використовує фінансові ресурси та чи забезпечує поточна структура потоків його стратегічні цілі [13].

2. Планування руху коштів. На основі даних аналізу здійснюється фінансове планування. Воно передбачає:

- розробку бюджетів руху грошових коштів (cash-flow budgets) для коротко- та довгострокового періодів;
- визначення прогнозованих надходжень і витрат, включаючи операційну, інвестиційну та фінансову діяльність;
- забезпечення узгодженості між запланованими витратами та доступними фінансовими ресурсами.

Планування дає змогу уникнути касових розривів, раціонально розподіляти ресурси та забезпечувати підприємство коштами для досягнення стратегічних цілей.

3. Контроль виконання фінансових планів. Контроль є невід'ємною складовою управління грошовими потоками. Він включає:

- моніторинг фактичного виконання бюджету руху коштів;

- порівняння планових показників із фактичними;
- виявлення відхилень і аналіз причин їх виникнення;
- коригування планів у разі зміни умов функціонування підприємства або ринкового середовища.

Ефективний контроль забезпечує оперативну реакцію на фінансові труднощі та сприяє мінімізації ризиків, пов'язаних із нестачею коштів [21].

Управління грошовими потоками має тісний взаємозв'язок із іншими аспектами фінансового управління підприємства, оскільки воно охоплює всі напрями діяльності, що пов'язані з рухом коштів. Основні напрямки взаємозв'язку включають:

- зв'язок із управлінням оборотним капіталом. Ефективне управління грошовими потоками дозволяє підтримувати оптимальний рівень оборотного капіталу, необхідного для забезпечення безперервної діяльності підприємства. Це включає контроль за дебіторською та кредиторською заборгованістю, оптимізацію запасів та управління поточними активами;

- взаємодія з інвестиційною діяльністю. Планування інвестиційних проектів вимагає точного прогнозування грошових потоків, оскільки їх успішна реалізація залежить від наявності вільних коштів. Управління грошовими потоками забезпечує ресурсами довгострокові вкладення, допомагає розробити стратегії фінансування інвестицій та оцінити їх рентабельність;

- вплив на фінансування та боргове управління. Контроль за вхідними та вихідними потоками є основою для прийняття рішень щодо залучення зовнішнього фінансування або погашення боргових зобов'язань. Своєчасна оцінка руху коштів допомагає визначити оптимальні строки для отримання кредитів чи розміщення облігацій, а також мінімізувати вартість фінансування.

- зв'язок із бюджетуванням та фінансовим плануванням. Грошові потоки є базою для формування фінансових бюджетів. Ефективне управління ними сприяє точності прогнозів, узгодженості стратегічних та оперативних цілей, а

також підвищує загальну фінансову дисципліну підприємства.

- вплив на фінансову звітність. Результати управління грошовими потоками безпосередньо впливають на показники фінансової звітності, такі як ліквідність, платоспроможність та фінансова стабільність. Звіт про рух грошових коштів (Cash Flow Statement) є ключовим елементом фінансової звітності, який демонструє, наскільки ефективно підприємство управляє своїми ресурсами [41].

Таким чином, управління грошовими потоками є інтегральною частиною фінансового менеджменту, забезпечуючи координацію між різними процесами, такими як оборотний капітал, інвестиційна діяльність, фінансування та звітність. Ефективний контроль за грошовими потоками дозволяє підприємству забезпечувати фінансову стабільність, зменшувати ризики та досягати стратегічних цілей у динамічному ринковому середовищі.

1.3. Методи та інструменти управління грошовими потоками

Управління грошовими потоками є однією з найважливіших складових фінансового менеджменту підприємства. Ефективне використання методів і інструментів управління дозволяє забезпечити своєчасне фінансування операцій, стабільність руху коштів та оптимізацію фінансових ресурсів.

Методи управління грошовими потоками:

1. Метод прямого аналізу. Цей метод полягає в аналізі та прогнозуванні руху грошових коштів на основі даних про поточні надходження і витрати. Він дозволяє отримати детальну інформацію про кожну операцію, що сприяє ефективному плануванню руху коштів. Використовується для оперативного управління, наприклад, у складанні щоденних, тижневих чи місячних звітів.

2. Метод непрямого аналізу. Використовується для оцінки грошових потоків на основі даних фінансової звітності, зокрема балансу та звіту про фінансові результати. Показує, як прибуток підприємства перетворюється в грошові кошти, і дозволяє оцінити його здатність генерувати позитивні

грошові потоки. Застосовується для стратегічного планування та аналізу ліквідності підприємства.

3. Метод коефіцієнтів. Оцінюються ключові фінансові показники, пов'язані з рухом коштів, такі як коефіцієнт ліквідності, оборотності дебіторської заборгованості та кредиторської заборгованості. Дозволяє виявити слабкі місця у фінансовій діяльності підприємства і приймати рішення щодо їх покращення.

4. Метод дисконтованих грошових потоків. Використовується для оцінки вартості майбутніх грошових потоків з урахуванням фактору часу. Дає змогу оцінити рентабельність інвестиційних проектів та визначити їхню доцільність.

5. Балансування грошових потоків. Полягає у підтримці рівноваги між вхідними і вихідними потоками, щоб уникнути дефіциту коштів. Забезпечує фінансову стабільність і дозволяє зменшити ризики, пов'язані з касовими розривами [18]. Інструменти управління грошовими потоками представлені у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Інструменти управління грошовими потоками

№	Інструмент управління	Опис	Призначення
1	Бюджетування руху грошових коштів	Основний інструмент планування, що включає складання прогностичних бюджетів руху коштів (cash flow budgets).	Передбачення грошових потоків для кожного виду діяльності (операційної, інвестиційної, фінансової).
2	Касовий план	Служить для детального обліку та контролю руху коштів у короткостроковій перспективі (на день, тиждень, місяць).	Оперативне реагування на зміни у фінансовій ситуації.
3	Фінансові показники	Інструменти моніторингу, такі як коефіцієнти ліквідності, платоспроможності та рентабельності.	Оцінювання ефективності використання грошових ресурсів та коригування фінансової стратегії.
4	Електронні платіжні системи	Використовуються для автоматизації руху грошових потоків та зменшення операційних витрат.	Забезпечення своєчасності, точності платежів та підвищення фінансової дисципліни.

Продовження таблиці 1.2

5	Аналіз ліквідності	Регулярний аналіз фінансової звітності для оцінки здатності виконувати короткострокові зобов'язання.	Передбачення ризиків дефіциту коштів та уникнення кризових ситуацій.
6	Фінансові технології (FinTech)	Використання програмного забезпечення, наприклад, ERP-систем, для управління грошовими потоками.	Автоматизація аналізу, планування і моніторингу фінансових процесів.
7	Кредитні лінії та фінансування	Використання короткострокових кредитів або овердрафтів для покриття тимчасових касових розривів.	Забезпечення стабільності у періоди нестачі грошових коштів.
8	Ризик-менеджмент	Оцінка можливих ризиків у русі коштів і розробка стратегій їх мінімізації.	Захист від валютних, кредитних і ринкових ризиків.

Управління грошовими потоками є ключовим аспектом забезпечення фінансової стабільності підприємства. Для оцінки ефективності цього процесу використовують ряд критеріїв, які дозволяють визначити ступінь досягнення фінансових цілей та оптимізації грошових потоків:

- зниження фінансових витрат. Ефективне управління грошовими потоками дозволяє мінімізувати витрати на залучення фінансових ресурсів (наприклад, кредитів або овердрафтів), знижувати витрати на обслуговування боргових зобов'язань та уникати штрафних санкцій за несвоєчасне виконання фінансових зобов'язань. Оптимізація витрат сприяє зростанню загальної прибутковості підприємства;

- підвищення платоспроможності та ліквідності. Одним із головних критеріїв є здатність підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання, забезпечуючи стабільний грошовий баланс. Високий рівень ліквідності свідчить про стійкість фінансового стану підприємства і його здатність реагувати на фінансові ризики;

- забезпечення стабільного грошового обороту. Регулярний і прогнозований рух грошових потоків дозволяє підприємству забезпечувати своєчасність розрахунків з контрагентами, працівниками та державними органами. Стабільний грошовий оборот створює умови для інвестування в розвиток бізнесу і виконання довгострокових стратегічних планів [25].

Застосування сучасних інструментів управління грошовими потоками та аналіз ефективності дозволяє підприємствам уникати фінансових ризиків, підвищувати конкурентоспроможність і досягати сталого розвитку. Вибір інструментів управління грошовими потоками залежить від галузі, в якій функціонує підприємство, а також від його розмірів, фінансових цілей і рівня складності операцій. Різні підприємства мають різні потреби у використанні тих чи інших інструментів через специфіку їхньої діяльності.

Торгові компанії характеризуються значним обсягом операційних грошових потоків, які потребують точного планування та контролю. Бюджетування руху грошових коштів є основним інструментом для прогнозування обсягів продажів і закупівель товарів. Це дозволяє передбачити сезонні коливання в попиті та уникнути дефіциту коштів. Касовий план використовується для короткострокового управління оборотними коштами, забезпечення своєчасної оплати постачальникам і оптимізації залишків на рахунках. Електронні платіжні системи необхідні для автоматизації розрахунків із постачальниками та клієнтами, що знижує витрати на обробку платежів і прискорює фінансові операції. Аналіз ліквідності допомагає швидко оцінити поточну здатність підприємства виконувати зобов'язання, зокрема під час сезонних піків продажів.

Промислові компанії потребують значних інвестиційних грошових потоків і тривалих виробничих циклів, що вимагає комплексного управління фінансовими ресурсами. Бюджетування руху грошових коштів дозволяє планувати інвестиції в основні засоби, закупівлю сировини та модернізацію обладнання. Кредитні лінії та фінансування стають важливими для покриття значних витрат на виробництво в періоди, коли надходження від реалізації продукції ще не отримані. Фінансові показники, такі як коефіцієнти рентабельності, ліквідності й платоспроможності, допомагають оцінювати ефективність використання коштів у довгостроковій перспективі. Ризик-менеджмент є критично важливим через залежність від цін на сировину, валютних коливань та змін у попиті на продукцію.

Підприємства агропромислової сфери, до яких відноситься ТОВ «Олександрійський цукровий завод», мають сезонний характер діяльності, що впливає на нерегулярність грошових потоків. Касовий план допомагає забезпечити фінансову стабільність у міжсезонний період. Фінансові технології (FinTech), такі як ERP-системи, сприяють оптимізації управління складними фінансовими процесами, включаючи облік субсидій і грантів. Ризик-менеджмент необхідний для врахування ризиків погодних умов, сезонності та коливань цін на продукцію. Бюджетування руху грошових коштів дозволяє передбачити витрати на закупівлю насіння, добрив та оплату праці під час пікових сезонів.

Сервісні компанії мають високу частку операційних грошових потоків, які потрібно ретельно контролювати. Електронні платіжні системи забезпечують автоматизацію розрахунків із клієнтами та зменшення витрат на операції. Касовий план дозволяє детально планувати оплату послуг і прогнозувати майбутні надходження. Аналіз ліквідності є важливим для оцінки здатності підприємства забезпечувати своєчасну оплату витрат, таких як заробітна плата персоналу та оренда. Фінансові показники допомагають оцінювати рентабельність кожного виду послуг і приймати рішення щодо їхньої оптимізації [34].

Для малого бізнесу ключовими є прості та доступні інструменти управління:

- касовий план використовується для щоденного контролю за рухом коштів і попередження касових розривів;
- бюджетування руху грошових коштів дозволяє уникнути дефіциту ресурсів і планувати витрати відповідно до наявних доходів;
- електронні платіжні системи допомагають знизити витрати на банківське обслуговування та спростити облік платежів;
- ризик-менеджмент дає змогу уникнути фінансових труднощів, пов'язаних із нестабільним попитом.

Обґрунтування вибору інструментів управління грошовими потоками

залежить від специфіки кожного підприємства. Для торгових компаній важливі інструменти, які забезпечують оперативність і прозорість у роботі з оборотними коштами. Промислові підприємства орієнтуються на довгострокове планування та управління інвестиціями. Сільськогосподарські компанії потребують інструментів для врахування сезонності, а підприємства сфери послуг – для підтримки стабільності операційних потоків. Малий бізнес зосереджує увагу на простих, але ефективних рішеннях для забезпечення фінансової стабільності [33].

Методи та інструменти управління грошовими потоками спрямовані на забезпечення фінансової стабільності, підвищення ефективності операційної діяльності та досягнення стратегічних цілей підприємства. Використання аналізу, планування, контролю та інноваційних технологій дозволяє підприємствам підтримувати стабільність руху коштів, уникати фінансових ризиків і забезпечувати оптимальне використання ресурсів.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ТОВ "ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ ЦУКРОВИЙ ЗАВОД"

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ "Олександрійський Цукровий завод"

ТОВ «Олександрійський цукровий завод» — одне з провідних підприємств цукрової промисловості України, розташоване в смт Приютівка Олександрійського району Кіровоградської області за адресою: вул. Центральна, 15.

Заснований у 1961 році, завод має багаторічну історію та значний досвід у виробництві цукру. У 2007 році підприємство увійшло до складу групи компаній «УкрАгроКом», що дозволило провести масштабну реконструкцію та модернізацію виробничих потужностей за сучасними світовими технологіями. Це сприяло підвищенню ефективності виробництва та якості продукції. Основним видом діяльності заводу є виробництво цукру-піску з цукрових буряків. Підприємство входить до п'ятірки кращих заводів України у своїй галузі. Планова потужність заводу становить 3 600 тонн цукрових буряків на добу, а максимальна — 4 000 тонн. Під час сезону на підприємстві працює близько 600 осіб, що свідчить про його значний внесок у місцеву економіку та зайнятість населення.

Керівником підприємства є Леонід Леонідович Третяк, який обіймає посаду комерційного директора з моменту входження заводу до складу «УкрАгроКом». Під його керівництвом завод досяг значних виробничих показників, зокрема у 2009 році було встановлено рекорд середньодобового виробництва цукру — 434 тонни, що стало найвищим показником за 51 рік роботи підприємства [32].

Завод активно впроваджує сучасні технології та інновації. У 2019 році було оновлено продуктивний відділ заводу, інвестувавши в це \$1 млн, що

дозволило підвищити якість продукції та розширити асортимент.

ТОВ «Олександрійський цукровий завод» є важливим гравцем на українському ринку цукру, забезпечуючи стабільне постачання якісної продукції та сприяючи розвитку агропромислового комплексу регіону.

Фінансова діяльність ТОВ «Олександрійський цукровий завод» зосереджена на забезпеченні ефективного управління фінансовими ресурсами для досягнення стратегічних цілей підприємства. Основними аспектами фінансової роботи є:

- забезпечення платоспроможності, своєчасне виконання зобов'язань перед постачальниками, кредиторами та працівниками;
- управління доходами та витратами, оптимізація виробничих витрат і максимізація доходів від реалізації продукції;
- фінансове планування, складання бюджетів, прогнозування доходів і витрат;
- контроль за використанням фінансових ресурсів, аналіз фінансових показників, виявлення резервів для підвищення ефективності діяльності;
- залучення інвестицій: забезпечення фінансування інноваційних проектів та оновлення виробничих потужностей.

Інформаційна база є фундаментом для ефективного управління фінансовою діяльністю підприємства. Вона забезпечує своєчасний доступ до достовірних даних, необхідних для прийняття управлінських рішень, планування, контролю та аналізу фінансових процесів. В умовах сучасної економіки, коли обсяги інформації постійно зростають, а швидкість її обробки стає вирішальним фактором, підприємствам критично важливо формувати чітко структуровану та комплексну інформаційну базу.

Інформаційна база фінансової діяльності підприємства включає такі компоненти:

1. Бухгалтерська звітність. Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів.
2. Податкова звітність. Декларації з ПДВ, податку на прибуток,

екологічного податку.

3. Внутрішня фінансова документація. бюджети підрозділів, акти виконаних робіт, калькуляції собівартості.

4. Дані зовнішнього середовища - ціни на цукрові буряки, конкурентні пропозиції, ринкові аналітичні звіти.

5. Електронні бази - використання програмного забезпечення для обліку та аналізу, наприклад, «1С: Підприємство», Excel, спеціалізованих фінансових платформ.

На ТОВ «Олександрійський цукровий завод» структура фінансового відділу побудована таким чином, щоб кожен підрозділ відповідав за конкретні напрямки роботи, забезпечуючи при цьому комплексний підхід до управління фінансами. Така організація дозволяє підприємству раціонально використовувати ресурси, зменшувати фінансові ризики, оперативно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та підтримувати стійкість фінансових процесів.

Розподіл функцій між підрозділами фінансового відділу не лише сприяє підвищенню ефективності роботи, а й забезпечує чіткість та прозорість у виконанні завдань, пов'язаних із фінансовим плануванням, обліком та аналізом. Структура фінансового відділу ТОВ «Олександрійський цукровий завод» представлена на рис. 2.1.

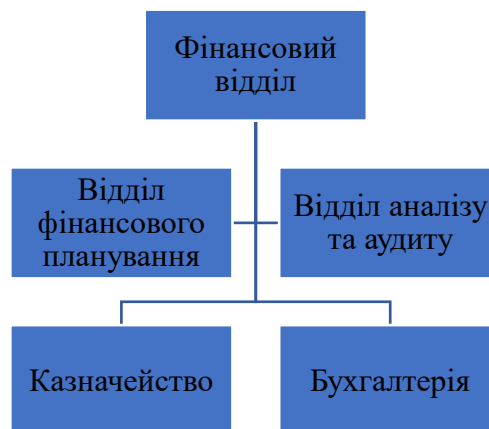

Рис. 2.1 Структура фінансового відділу

Фінансовий відділ ТОВ «Олександрійський цукровий завод» включає

кілька ключових підрозділів:

1. Відділ фінансового планування - займається складанням бюджету підприємства, аналізом фінансових потоків і розробкою прогнозів.

2. Бухгалтерія - забезпечує ведення бухгалтерського та податкового обліку, формування звітності.

3. Відділ аналізу та аудиту - проводить моніторинг фінансових показників, аналіз витрат і доходів, контроль за ефективністю інвестицій.

4. Казначейство - відповідає за управління грошовими потоками, роботу з банківськими установами, виконання платіжних зобов'язань.

Розподіл роботи між підрозділами:

- фінансове планування, складання плану доходів і витрат, управління проектами;

- бухгалтерія, ведення обліку активів і пасивів, розрахунки з контрагентами;

- аналіз і аудит, аналіз фінансових результатів і інвестиційної діяльності;

- казначейство, контроль за виконанням платіжних операцій [32].

На ТОВ «Олександрійський цукровий завод» працівники фінансового відділу дотримуються високих стандартів професійної етики, конфіденційності та точності в роботі. Дотримання внутрішніх регламентів, відповідальність за виконання фінансових операцій і забезпечення повноти даних є основою для підтримання фінансової стабільності та відповідності законодавчим вимогам. Такий підхід гарантує надійність фінансового управління та підвищує довіру до підприємства з боку зовнішніх партнерів та контролюючих органів.

Кожен працівник фінансового відділу несе відповідальність за:

- дотримання строків складання та подання звітності;

- точність і повноту фінансових розрахунків;

- конфіденційність фінансової інформації;

- виконання фінансових операцій відповідно до внутрішніх процедур підприємства.

ТОВ «Олександрійський цукровий завод» активно працює над модернізацією свого обладнання, розширенням виробничих потужностей та інвестиціями у маркетинг і логістику. Оцінка фінансових потреб і вибір оптимальних джерел їх покриття, таких як власний капітал, банківські кредити чи партнерські інвестиції, є важливим етапом для забезпечення стабільного функціонування підприємства. Такий підхід дозволяє не лише підвищити ефективність виробництва, а й зміцнити позиції компанії на ринку.

Для забезпечення стабільної роботи та розвитку підприємства необхідно визначити потребу у фінансових ресурсах для реалізації таких заходів:

1. Модернізація обладнання, орієнтовна вартість — 20 млн грн, з урахуванням закупівлі нових установок для обробки буряків.
2. Розширення виробничих потужностей, планується збільшення потужності до 4 200 тонн на добу.
3. Інвестиції в маркетинг та логістику для розширення ринків збуту [32].

Фінансування є ключовим елементом успішного функціонування та розвитку підприємства, особливо в умовах конкурентного ринку. Для реалізації інвестиційних проєктів, модернізації виробництва та підвищення ефективності діяльності необхідно обирати найбільш оптимальні джерела фінансових ресурсів. Поєднання власних коштів, зовнішнього фінансування та державної підтримки дозволяє забезпечити підприємству стабільність і зростання.

ТОВ «Олександрійський цукровий завод» використовує комплексний підхід до фінансування, поєднуючи власні кошти, банківські кредити, залучення стратегічних інвесторів та можливості державної підтримки. Такий підхід не лише сприяє реалізації запланованих заходів, але й мінімізує фінансові ризики. Правильний вибір джерел фінансування дозволяє підприємству зберігати фінансову стійкість та досягати довгострокових стратегічних цілей.

Джерела фінансування:

- власні кошти - прибуток підприємства;

- кредити та банківські позики - співпраця з банками на основі пільгових програм кредитування;

- інвестиції - залучення стратегічних інвесторів;

- гранти та державна підтримка - участь у програмах розвитку агропромислового комплексу.

Таким чином, організована система фінансового управління на ТОВ «Олександрійський цукровий завод» дозволяє ефективно керувати ресурсами, підтримувати конкурентоспроможність підприємства та забезпечувати його розвиток.

Війна значно вплинула на всі аспекти діяльності ТОВ "Олександрійський Цукровий завод", зокрема на логістику, забезпечення сировиною, енергетичні ресурси та фінансову стабільність. Основні труднощі, з якими зіткнулося підприємство:

1. Постачання сировини та логістика:

- порушення логістичних ланцюгів через бойові дії та окупацію окремих територій, де вирощуються цукрові буряки;

- значне збільшення витрат на транспортування сировини та готової продукції через обхідні маршрути;

- проблеми з постачанням паливно-мастильних матеріалів для роботи техніки.

2. Енергетична криза:

- часті відключення електроенергії внаслідок ракетних атак на енергетичну інфраструктуру;

- підвищення вартості енергоресурсів, що суттєво збільшило собівартість виробництва.

3. Фінансові виклики:

- зниження попиту на цукор на внутрішньому ринку через скорочення купівельної спроможності населення;

- високий рівень інфляції, який впливає на вартість сировини, матеріалів та витрат;

- погіршення платіжної дисципліни контрагентів і зростання дебіторської заборгованості.

4. Трудові ресурси:

- мобілізація працівників та евакуація частини персоналу з небезпечних регіонів;

- потреба в додатковій підготовці кадрів для роботи у складних умовах.

5. Зовнішній ринок:

- скорочення експортних можливостей через закриття морських портів;

- конкуренція на зовнішніх ринках, де ціни на продукцію залишаються нестабільними.

ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" вжило низку антикризових заходів для адаптації до умов війни. Серед основних дій варто відзначити оптимізацію виробничих процесів, яка включала зменшення втрат сировини та модернізацію обладнання для зниження енерговитрат. Це дозволило підприємству підвищити ефективність роботи та зменшити вплив енергетичної кризи. Крім того, було здійснено диверсифікацію джерел постачання шляхом укладення контрактів із новими постачальниками цукрових буряків із регіонів, менш уражених бойовими діями. Це сприяло забезпеченню стабільного виробництва в умовах нестабільної логістики.

Завод також активізував пошук нових ринків збуту, зокрема розширив експорт до країн Європейського Союзу. Такий підхід не лише допоміг диверсифікувати ризики, пов'язані з внутрішнім ринком, але й посилив конкурентні позиції підприємства за кордоном. Важливу роль у стабілізації діяльності відіграло впровадження сучасних фінансових технологій. Зокрема, використання програмних комплексів для прогнозування грошових потоків та управління фінансами дозволило забезпечити оперативний контроль за фінансовим станом і своєчасне ухвалення управлінських рішень.

Не залишилося поза увагою і питання соціальної відповідальності. Підприємство запровадило програми підтримки працівників, забезпечуючи соціальні гарантії та надаючи допомогу мобілізованим співробітникам і їхнім

родинам. Такий комплексний підхід дозволив ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" не лише адаптуватися до умов війни, але й зберегти стійкість та продовжувати виконувати свою місію з виробництва високоякісної продукції.

Попри виклики, ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" має стратегічне значення для забезпечення продовольчої безпеки України. З урахуванням підтримки держави та партнерів, підприємство може залишатися конкурентоспроможним, зберігаючи свої позиції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

2.2. Оцінка динаміки та структури грошових потоків підприємства

ТОВ «Олександрійський цукровий завод» використовує різні форми грошових розрахунків, які відповідають специфіці діяльності підприємства, вимогам законодавства та потребам контрагентів. Основними формами є:

1. Безготівкові розрахунки:

- платіжні доручення. Найпоширеніший спосіб, який передбачає переказ коштів із банківського рахунку підприємства на рахунок контрагента. Використовується для оплати поставок сировини, послуг транспортування, енергоресурсів тощо;

- інкасова форма. Застосовується для автоматичного стягнення коштів із рахунку покупця в разі підписання відповідного договору з банком;

- акредитиви. Використовуються у великих контрактах, коли покупець відкриває акредитив у банку, який забезпечує оплату постачальнику після виконання умов договору;

- векселі. Можуть застосовуватися для розрахунків у відстрочений період часу.

2. Готівкові розрахунки. Застосовуються рідко, переважно для дрібних операцій, таких як розрахунки із підрядниками чи придбання товарів для поточних потреб. Готівкові операції здійснюються через касу підприємства

відповідно до касової дисципліни.

Ефективна організація розрахунків із покупцями забезпечує стабільний грошовий потік і мінімізацію дебіторської заборгованості:

1. Формування договорів. Договори із покупцями передбачають чіткі умови оплати: строки, форми, можливість передоплати або відстрочки платежу. У деяких випадках використовуються штрафні санкції за прострочення оплати.

2. Виставлення рахунків. Для кожної операції формуються рахунки на оплату, які передаються покупцям. Це виконується в електронному вигляді або за допомогою паперових документів.

3. Контроль за надходженням коштів. Впроваджено автоматизовану систему моніторингу дебіторської заборгованості, яка дозволяє оперативно відстежувати платежі та інформувати покупців про прострочення.

4. Облік і аналіз дебіторської заборгованості. Регулярно аналізуються залишки заборгованості, визначаються проблемні клієнти та приймаються рішення щодо реструктуризації боргу або звернення до юридичних механізмів стягнення.

5. Робота з великими клієнтами. Для стратегічно важливих покупців передбачені індивідуальні умови розрахунків, наприклад, відстрочки платежів або надання знижок за своєчасну оплату.

Грамотна організація розрахунків із постачальниками сприяє забезпеченню стабільних поставок сировини, матеріалів і послуг. Умови договорів передбачають строки оплати, форми розрахунків, можливість передоплати або взаємозаліків. Для довгострокових постачальників передбачаються пільгові умови співпраці.

Розробляється календар оплат, який враховує графіки надходжень продукції та фінансові можливості підприємства. Це дозволяє уникати затримок у розрахунках. Постачальники надсилають рахунки-фактури, акти виконаних робіт або накладні, які перевіряються бухгалтерією на предмет відповідності договору. У разі виявлення розбіжностей проводиться

коригування документів.

Платежі здійснюються через банк за допомогою платіжних доручень або інших форм безготівкових розрахунків. Для постачальників, які забезпечують стратегічно важливі ресурси, платежі здійснюються у пріоритетному порядку. Регулярно проводиться аналіз кредиторської заборгованості з метою оптимізації грошових потоків. Заборгованість із простроченими строками погашення вимагає окремої роботи, включаючи переговори з постачальниками.

ТОВ «Олександрійський цукровий завод» впровадило сучасну систему організації грошових розрахунків, що базується на чіткому розподілі обов'язків, застосуванні автоматизованих систем управління платежами та дотриманні договірних умов. Ця система забезпечує своєчасне виконання фінансових зобов'язань перед постачальниками, клієнтами та покупцями, сприяючи підвищенню довіри до підприємства та стабільності його фінансової діяльності.

На основі даних з фінансової звітності ТОВ «Олександрійський цукровий завод» за 2021–2023 роки (Додаток А) зробимо аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості, що представлено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Стан, динаміка та структура дебіторської і кредиторської заборгованості, тис. грн.

Показник	2021	2022	2023	Динаміка за три роки, %
Дебіторська заборгованість				
Дебіторська заборгованість за продукцію	69 732	61 116	101 763	+45.89
Інша поточна дебіторська заборгованість	-	11 791	4 475	-62.05
Усього дебіторська заборгованість	69 732	72 907	106 238	+52.38

Продовження таблиці 2.1

Кредиторська заборгованість				
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	75 774	181 473	246 388	+225.12
Інші поточні зобов'язання	342 114	271 498	201 236	-41.16
Поточні забезпечення	3 673	4 895	6 335	+72.52
Усього кредиторська заборгованість	514 613	615 175	551 759	+7.22

Загальна дебіторська заборгованість зросла на 52.38% за три роки, що свідчить про збільшення суми коштів, які підприємство очікує отримати від своїх дебіторів.

Найбільший приріст відбувся за рахунок дебіторської заборгованості за продукцію, яка зросла на 45.89%, досягнувши 101 763 тис. грн у 2023 році. Це може свідчити про розширення обсягів реалізації продукції, проте водночас вказує на зростання ризику неповернення коштів.

Інша поточна дебіторська заборгованість, навпаки, скоротилася на 62.05%, що може вказувати на ефективне управління цим видом заборгованості. Загальна кредиторська заборгованість зросла на 7.22%, що є помірним приростом, однак відображає деякі структурні зміни.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги зросла значно — на 225.12%, досягнувши 246 388 тис. грн у 2023 році. Це свідчить про суттєве збільшення обсягу закупівель, що може бути результатом зростання операційної діяльності або недостатньої ліквідності для вчасного погашення зобов'язань. Інші поточні зобов'язання зменшилися на 41.16%, що може свідчити про оптимізацію розрахунків із різними контрагентами. Поточні забезпечення зросли на 72.52%, що вказує на зростання резервів, сформованих для покриття майбутніх зобов'язань.

Ефективна організація грошових розрахунків є важливою складовою фінансової діяльності ТОВ «Олександрійський цукровий завод». Вона сприяє своєчасному виконанню договірних зобов'язань, забезпечує підтримання позитивного фінансового іміджу підприємства та зменшує ризики виникнення прострочень або конфліктних ситуацій із контрагентами.

ТОВ «Олександрійський цукровий завод» організовує грошові розрахунки з дотриманням таких принципів:

- точність виконання зобов'язань. Розрахунки з постачальниками за сировину, обладнання та послуги здійснюються згідно з умовами договорів (строки, форма платежу). Забезпечується контроль за своєчасністю виконання зобов'язань перед клієнтами та покупцями;

- системність платежів. Грошові операції проводяться відповідно до затвердженого графіка розрахунків. Використовується автоматизована система управління платежами для уникнення пропуску строків;

- контроль за порушеннями. У разі недотримання договірних умов, таких як несвоєчасна поставка товарів чи несплата рахунків, застосовуються штрафні санкції, передбачені договорами. Наприклад, нарахування пені за кожен день прострочення платежу.

Для забезпечення ефективного управління фінансовими потоками ТОВ «Олександрійський цукровий завод» відкриває банківські рахунки, дотримуючись наступного порядку

1. Вибір банківської установи. Оцінюються умови обслуговування, такі як тарифи на розрахунково-касове обслуговування, швидкість проведення операцій, зручність роботи з банком у межах пільгових програм.

2. Підготовка документів. Подання до банку установчих документів, таких як - статут підприємства, свідоцтво про державну реєстрацію, довідка з ЄДРПОУ та наказ про призначення директора та головного бухгалтера.

Підписання договору на відкриття рахунку.

3. Відкриття поточних і спеціальних рахунків. Поточні рахунки використовуються для операцій із постачальниками, клієнтами, оплати податків та зборів. Спеціальні рахунки відкриваються для цільового використання коштів, наприклад, для інвестиційних проектів або отримання кредитних коштів.

4. Організація обслуговування рахунків. Використання системи «Клієнт-Банк» для швидкого доступу до рахунків, здійснення безготівкових платежів та контролю за фінансовими потоками. Забезпечення відповідності всіх операцій вимогам законодавства.

У випадках порушення договірних зобов'язань із боку постачальників або покупців ТОВ «Олександрійський цукровий завод» застосовує передбачені економічні санкції:

- штрафи за невиконання умов договору (наприклад, несвоєчасна поставка продукції);
- пені за прострочення оплати (фіксований відсоток за кожен день прострочення);
- компенсація збитків, якщо недотримання договірних умов завдає підприємству прямих фінансових втрат.

Грамотно організовані грошові розрахунки на ТОВ «Олександрійський цукровий завод» забезпечують своєчасне виконання фінансових зобов'язань, зменшують ризики штрафів та санкцій із боку контролюючих органів і підвищують довіру контрагентів. Чіткий порядок відкриття банківських рахунків і впровадження сучасних автоматизованих систем управління платежами сприяє підвищенню фінансової дисципліни та ефективності підприємства.

Аналіз фінансових результатів є важливим інструментом для визначення рівня прибутковості, стабільності та рентабельності діяльності підприємства, що дозволяє оцінити його здатність генерувати дохід і забезпечувати стабільне зростання. Розгляд ефективності фінансування спрямований на оцінку структури та джерел фінансування підприємства, що дає змогу визначити оптимальність співвідношення власного та позикового капіталу, а також рівень фінансової стійкості. Аналіз фінансових показників за 2021-2023 роки (Додаток Б) дозволить виявити основні тенденції у формуванні фінансових результатів, оцінити досягнуті результати та зробити висновки щодо раціональності використання фінансових ресурсів підприємства.

Цей пункт дозволить комплексно оцінити фінансову ефективність діяльності підприємства, виявити його сильні та слабкі сторони, а також розробити рекомендації щодо підвищення ефективності управління фінансами для забезпечення стабільного розвитку в майбутньому. Фінансові результати

діяльності підприємства наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

**Динаміка фінансових результатів та ефективності фінансування ТОВ
"Олександрійський Цукровий завод" за 2021-2023 роки**

Показник	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення 2023/2021, тис. грн	Відносне відхилення 2023/2021, %
Чистий дохід від реалізації	323846	450027	662637	+338 791	+104.6
Собівартість реалізованої продукції	386 011	446 089	575 755	+189 744	+49.2
Валовий прибуток	-62 165	3 938	86 882	+149 047	-240.0
Інші операційні доходи	47 254	28 450	34 718	-12 536	-26.5
Адміністративні витрати	17 688	17 489	18 884	+1 196	+6.8
Витрати на збут	7 181	14 821	32 111	+24 930	+347.1
Інші операційні витрати	14 196	11 159	24 187	+9 991	+70.4
Фінансовий результат від операційної діяльності	-53 976	-11 081	46 418	+100 394	-185.9
Інші доходи	12 136	10.00	8 062	-4 074	-33.6
Фінансові витрати	18 283	21 825	34 750	+16 467	+90.1
Інші витрати	4 326	25 684	34 070	+29 744	+687.8
Збиток	64 449	58 580	14 340	-50 109	-77.7
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-1 607	4 220	1804	+3 411	-212.2
Сукупний дохід	-66056	-54360	35964	+102 020	-154.4

Чистий дохід від реалізації значно зріс на 104.6% за три роки, що вказує на успішну діяльність підприємства, спрямовану на збільшення обсягів продажів та розширення ринку збуту. Собівартість реалізованої продукції зросла на 49.2%, що може бути пов'язано зі збільшенням витрат на виробництво, сировину та інші ресурси. Це зростання є значно меншим порівняно зі збільшенням доходів, що позитивно вплинуло на показник валового прибутку. Валовий прибуток у 2021 році був від'ємним, але до 2023 року він збільшився до 86 882 тис. грн. Це свідчить про покращення рентабельності підприємства, що вдалося досягти завдяки оптимізації витрат та збільшенню доходів від реалізації.

Інші операційні доходи зменшилися на 26.5%, що може свідчити про

зниження ефективності операційних джерел доходів, не пов'язаних безпосередньо з основною діяльністю. Адміністративні витрати зросли на 6.8%, що є відносно незначним показником і свідчить про контрольоване зростання адміністративних витрат. Витрати на збут зросли на 347.1%, що може бути результатом активної маркетингової діяльності та збільшення витрат на розширення ринку збуту, що є виправданим при зростанні доходів. Інші операційні витрати збільшилися на 70.4%, що свідчить про підвищення операційних витрат, ймовірно, на підтримку основної діяльності та витрати, пов'язані з операційними ризиками.

Фінансовий результат від операційної діяльності змінився з від'ємного значення в 2021 році до позитивного в 2023 році (46 418 тис. грн), що свідчить про значне покращення операційної рентабельності підприємства. Інші доходи зменшилися на 33.6%, що може свідчити про скорочення або відсутність разових надходжень чи доходів, які не є систематичними. Фінансові витрати зросли на 90.1%, що відображає підвищення кредитного навантаження підприємства та може бути пов'язано з активним залученням позикових коштів для фінансування поточної діяльності.

Інші витрати зросли на 687.8%, що може вказувати на збільшення позапланових чи одноразових витрат, що потребують додаткової уваги з боку керівництва для зниження фінансових ризиків. Збиток зменшився на 77.7%, що є позитивним результатом і свідчить про покращення загальної фінансової стійкості підприємства. Сукупний дохід покращився з від'ємного значення в 2021 році до позитивного в 2023 році, що свідчить про вихід підприємства з критичного фінансового стану та забезпечення стабільної позитивної динаміки прибутковості.

Таким чином, аналіз показує, що ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" демонструє значне покращення фінансових показників за 2021–2023 роки, зокрема зростання доходів, зниження збитковості та підвищення операційної ефективності

Для проведення оцінки грошових потоків за 2021-2023 роки необхідна

детальна інформація про надходження та вибуття коштів, зокрема, за основними видами діяльності: операційною, інвестиційною та фінансовою. Ці дані є важливими для розрахунку чистого грошового потоку за кожен рік, що дозволить об'єктивно оцінити фінансову стабільність і здатність підприємства до самофінансування. Проте, оскільки необхідної інформації немає, провести повноцінний аналіз грошових потоків та зробити висновки щодо фінансового стану та ефективності управління грошовими ресурсами на основі даних за 2021-2023 роки неможливо.

Аналіз вхідних і вихідних грошових потоків є ключовим інструментом для оцінки фінансової стабільності та ефективності діяльності підприємства. У даній роботі проведено аналіз руху грошових коштів ТОВ «Олександрійський цукровий завод» за 2020–2022 роки в розрізі трьох видів діяльності: операційної, інвестиційної та фінансової. Дані для аналізу взяті зі звітів про рух грошових коштів (за непрямим методом), що відображають основні тенденції у формуванні та використанні грошових ресурсів підприємства.

Основною метою аналізу є виявлення змін у динаміці грошових потоків за окремими видами діяльності, визначення позитивних і негативних тенденцій та їх впливу на загальний фінансовий стан підприємства. Особлива увага приділяється зіставленню показників за роками, визначенню абсолютних і відносних відхилень, що дає можливість виявити ефективність прийнятих управлінських рішень.

Динаміку вхідних і вихідних грошових потоків наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз вхідних і вихідних грошових потоків ТОВ «Олександрійський цукровий завод» за 2020-2022 рр.

Категорія діяльності	2020	2021	2022	2022–2020		2022–2021	
				Абс. тис. грн	Відн. %	Абс. тис. грн	Відн. %
Операційна діяльність	42 169	70 234	54 750	-12 581	-29,8%	+15 484	+22,0%

Продовження таблиці 2.3

Інвестиційна діяльність	21 500	40 678	77 132	+98 632	+458,3%	+117 810	+289,7%
Фінансова діяльність	64 279	110 116	144	-64 423	-100,2%	-110 260	-100,1%
Чисті грошові потоки	610	796	22 238	+21 628	+3545,6%	+23 034	+2892,2%
Грошові кошти на кінець періоду	829	33 829	22 271	+21 442	+2586,3%	-11 558	-34,2%

У 2022 році спостерігається зменшення негативного впливу операційної діяльності порівняно з 2021 роком, чисті грошові потоки зросли на +15 484 тис. грн (+22,0%). Це свідчить про певне покращення операційного управління, хоча загальний показник залишається негативним. У порівнянні з 2020 роком операційна діяльність погіршилася на -12 581 тис. грн (-29,8%), що вказує на потребу в оптимізації основних бізнес-процесів і підвищенні операційної ефективності.

У 2022 році порівняно з 2020 роком підприємство суттєво збільшило інвестиційну активність чисті грошові потоки зросли на +98 632 тис. грн (+458,3%). Порівняно з 2021 роком інвестиційна діяльність покращилася ще значніше — на +117 810 тис. грн (+289,7%), що пов'язано з реалізацією активів і зменшенням витрат на придбання нових засобів.

Чисті грошові потоки від фінансової діяльності в 2022 році зменшилися до -144 тис. грн, що є суттєвим погіршенням порівняно з позитивними показниками 2020 і 2021 років. Абсолютне зниження порівняно з 2021 роком склало -110 260 тис. грн (-100,1%). Це свідчить про значне зменшення надходжень за рахунок фінансування, що може бути наслідком зниження обсягів запозичень і збільшення виплат за зобов'язаннями.

Чисті грошові потоки у 2022 році зросли на +21 628 тис. грн (+3545,6%) порівняно з 2020 роком, що вказує на загальне покращення фінансової ситуації. У порівнянні з 2021 роком чистий грошовий потік також демонструє позитивну динаміку, збільшившись на +23 034 тис. грн (+2892,2%).

У 2022 році залишок грошових коштів на кінець періоду знизився на -11

558 тис. грн (-34,2%) порівняно з 2021 роком, але зріс на +21 442 тис. грн (+2586,3%) порівняно з 2020 роком, що свідчить про ефективніше управління грошовими ресурсами протягом аналізованого періоду.

Отже, аналіз показує, що ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" залучало значні додаткові зобов'язання для підтримки своєї діяльності, але водночас погіршило свій фінансовий стан через збиткову діяльність і зростання кредиторської заборгованості.

2.3. Аналіз фінансового стану ТОВ "Олександрійський Цукровий завод"

Фінансовий стан є ключовим показником діяльності підприємства, що відображає його здатність підтримувати операційну діяльність, виконувати зобов'язання перед кредиторами та інвесторами, а також забезпечувати стабільний розвиток. Аналіз показників за 2021-2023 роки дозволить виявити основні тенденції у фінансовому стані підприємства, оцінити його сильні та слабкі сторони, а також визначити можливі ризики, що можуть впливати на подальшу діяльність. Горизонтальний аналіз активів ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" за 2021-2023 роки представлений у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Горизонтальний аналіз активів ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" за 2021-2023 роки, тис. грн.

Назва рядка	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення 2023/2021, тис. грн	Відносне відхилення 2023/2021, %
Нематеріальні активи	169	121	97	-72	-42.6
Незавершені капітальні інвестиції	18836	23 201	27 557	+8 721	+46.3
Основні засоби	323583	228168	248878	-74 705	-23.1
Інвестиційна нерухомість	634	634	910	+276	+43.5
Відстрочені податкові активи	13 665	16 278	7 436	-6 229	-45.6
Інші необоротні активи	7 410	92103	96 648	+89 238	+1204.3
Запаси	119224	255296	220562	+101 338	+84.9

Продовження таблиці 2.4

Дебіторська заборгованість за продукцію	71 853	61 116.	101763	+29 910	+41.6
Гроші та їх еквіваленти	829	22 271	14 857	+14 028	+1692.6
Всього активів	600317	727607	733460	+133 143	+22.2

У період з 2021 до 2023 року вартість нематеріальних активів знизилася на 42,6% (або 72 тис. грн), що свідчить про поступове амортизаційне списання або продаж нематеріальних активів. Це може вплинути на інноваційну спроможність підприємства, якщо вони не будуть оновлені чи поповнені. Незавершені капітальні інвестиції зросли на 46,3% (або 8 721 тис. грн), що вказує на активне інвестування підприємства у розвиток основних засобів або інші довгострокові проекти, які поки що не введені в експлуатацію.

Вартість основних засобів зменшилася на 23,1% (або 74 705 тис. грн), що може бути результатом списання або знецінення певних активів, а також, можливо, недостатньої модернізації обладнання. Обсяг інвестиційної нерухомості зріс на 43,5% (або 276 тис. грн). Це може вказувати на орієнтацію підприємства на розвиток додаткових джерел доходу від нерухомості. Відстрочені податкові активи знизилися на 45,6% (або 6 229 тис. грн), що може вказувати на зниження відкладених податкових зобов'язань або зміну в обліковій політиці підприємства щодо відстрочених податкових активів.

Вартість інших необоротних активів збільшилася більш ніж у 12 разів (або на 89 238 тис. грн), що свідчить про значне збільшення інвестицій у довгострокові активи, які, ймовірно, пов'язані з певними стратегіями розширення чи диверсифікації. Запаси збільшилися на 84,9% (або 101 338 тис. грн), що може вказувати на підготовку до підвищення обсягу виробництва або формування стратегічного запасу сировини та продукції через непередбачуваність ринку. Дебіторська заборгованість за продукцію зросла на 41,6% (або 29 910 тис. грн), що може свідчити про розширення обсягів продажу в кредит, але також може нести ризики через можливі труднощі з отриманням платежів від контрагентів.

Балансова вартість грошових коштів зросла на 1692,6% (або 14 028 тис.

грн), що свідчить про поліпшення фінансової ліквідності підприємства та готовність до фінансування поточних операцій або інвестиційних проєктів. Загальний обсяг активів підприємства збільшився на 22,2% (або 133 143 тис. грн), що свідчить про стабільний розвиток і розширення ресурсної бази підприємства, яка може забезпечити його подальшу стійкість і конкурентоспроможність на ринку.

Ці показники демонструють активну політику підприємства, спрямовану на розширення, проте з певними викликами у сфері управління основними засобами та відстроченими податковими активами. Горизонтальний аналіз пасивів ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" за 2021-2023 роки наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Горизонтальний аналіз пасивів ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" за 2021-2023 роки, тис. грн.

Назва рядка	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення 2023/2021, тис. грн	Відносне відхилення 2023/2021, %
Зареєстрований капітал	10868	10 868	10 868	0	0.0
Капітал у дооцінках	189 429	170 456	221 580	+32 151	+17.0
Нерозподілений прибуток (збиток)	-133721	-235165	-250325	-116 604	-87.2
Довгострокові кредити банків	143 686	94 020	130 633	-13 053	-9.1
Інші довгострокові зобов'язання	20 730	72 253	68 945	+48 215	+232.6
Поточні зобов'язання за товарами та послугами	115 448	181 473	246 388	+130 940	+113.4
Інші поточні зобов'язання	209430	271 498	201 236	-8 194	-3.9
Всього пасивів	600 317	727607	733460	+133 143	+22.2

За аналізований період зареєстрований капітал підприємства залишився незмінним на рівні 10 868 тис. грн, що вказує на відсутність змін у статутному капіталі та незалучення нових інвестицій у вигляді збільшення власного капіталу. Збільшення капіталу у дооцінках на 17% (на 32 151 тис. грн) свідчить про переоцінку активів, що може підвищити ринкову вартість підприємства.

Це позитивно відображається на фінансовому стані, оскільки капіталізація майна збільшується. Від'ємне значення нерозподіленого прибутку значно зросло — на 87,2% (на 116 604 тис. грн), що вказує на поглиблення збитковості діяльності підприємства протягом 2021-2023 років. Це може свідчити про проблеми з ефективністю операційної діяльності або значні витрати.

Обсяг довгострокових кредитів банків знизився на 9,1% (на 13 053 тис. грн), що свідчить про часткове погашення довгострокових боргових зобов'язань підприємства. Це може вказувати на зниження фінансових ризиків, пов'язаних з борговим навантаженням у довгостроковій перспективі. Відбулося значне зростання інших довгострокових зобов'язань на 232,6% (на 48 215 тис. грн), що може вказувати на залучення підприємством нових зобов'язань або інвестиційних зобов'язань для фінансування довгострокових проєктів. Поточні зобов'язання за товарами та послугами зросли на 113,4% (на 130 940 тис. грн), що свідчить про збільшення кредиторської заборгованості в короткостроковій перспективі. Це може бути пов'язано з ростом обсягу закупівель або затримкою оплати постачальникам, що потребує уваги щодо управління ліквідністю.

Інші поточні зобов'язання знизилися на 3,9% (на 8 194 тис. грн), що вказує на часткове погашення зобов'язань у короткостроковій перспективі, ймовірно, для зниження боргового навантаження. Загальна сума пасивів підприємства зросла на 22,2% (на 133 143 тис. грн) у період з 2021 по 2023 рік, що свідчить про збільшення фінансування як за рахунок власних, так і позикових коштів. Це вказує на активну фінансову політику підприємства, спрямовану на залучення коштів для підтримки операційної та інвестиційної діяльності.

Розгляд показників рентабельності, ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості надасть повне уявлення про фінансову позицію підприємства, що є основою для ухвалення стратегічних рішень.

Ліквідність та платоспроможність є ключовими показниками фінансового стану підприємства, які відображають його здатність своєчасно

виконувати свої короткострокові та довгострокові зобов'язання. Ліквідність характеризує швидкість, з якою підприємство може перетворити свої активи в грошові кошти для покриття поточних зобов'язань, тоді як платоспроможність демонструє здатність компанії підтримувати стабільний фінансовий стан у довгостроковій перспективі. Аналіз показників фінансового стану ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" за 2021-2023 роки наведено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз показників фінансового стану ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" за 2021-2023 роки

Показник	Формула розрахунку	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення 2023/2021	Відносне відхилення 2023/2021, %
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	(Гроші та їх еквіваленти / Поточні зобов'язання)	0.001	0.036	0.027	+0.026	+2600
Коефіцієнт швидкої ліквідності	((Гроші + Дебіторська заборгованість) / Поточні зобов'язання)	0.198	0.146	0.189	-0.009	-4.5
Коефіцієнт покриття	(Оборотні активи / Поточні зобов'язання)	0.639	0.597	0.638	-0.001	-0.2
Коефіцієнт автономії	(Власний капітал / Всього активів)	0.111	-0.074	-0.024	-0.135	-121.6
Коефіцієнт фінансової залежності	(Загальна сума зобов'язань / Власний капітал)	9.01	-14.46	-30.77	-21.76	-241.5
Коефіцієнт рентабельності активів	(Чистий прибуток / Всього активів)	-0.11	-0.075	0.049	+0.159	-144.5
Рентабельність власного капіталу	(Чистий прибуток / Власний капітал)	-1.01	0.24	2.01	+3.02	-299.0
Оборотність активів	(Чистий дохід від реалізації / Всього активів)	0.54	0.62	0.90	+0.36	+66.7

Коефіцієнт абсолютної ліквідності зріс із 0.001 у 2021 році до 0.027 у 2023 році, що свідчить про певне покращення здатності підприємства швидко

погашати короткострокові зобов'язання за рахунок грошових коштів. Однак, цей показник все ще залишається низьким, що свідчить про обмежені грошові ресурси для покриття поточних зобов'язань. Коефіцієнт швидкої ліквідності залишився практично незмінним, знизившись до 0.146 у 2022 році та повернувшись до 0.189 у 2023 році. Незначне коливання цього показника вказує на обмежену здатність підприємства покривати короткострокові зобов'язання швидкоореалізованими активами.

Коефіцієнт покриття не зазнав значних змін протягом трьох років і залишився на рівні 0.638 у 2023 році. Це вказує на стабільний, але низький рівень забезпеченості оборотними активами для покриття поточних зобов'язань. Коефіцієнт автономії суттєво знизився до від'ємних значень у 2022 та 2023 роках, що свідчить про значну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування та низький рівень власного капіталу. Коефіцієнт фінансової залежності показав значне зростання (з -14.46 у 2022 році до -30.77 у 2023 році), що вказує на високий рівень зовнішньої фінансової залежності підприємства.

Рентабельність активів продемонструвала позитивну динаміку, з від'ємного значення у 2021-2022 роках (де значення було -0.11 та -0.075 відповідно) показник став позитивним у 2023 році, досягнувши 0.049. Це свідчить про покращення ефективності використання активів підприємства. Рентабельність власного капіталу зросла до 2.01 у 2023 році, що є значним покращенням порівняно з попередніми роками. Це говорить про зростання прибутковості на вкладений власний капітал, що позитивно впливає на фінансовий стан підприємства. Оборотність активів зросла з 0.54 у 2021 році до 0.90 у 2023 році, що свідчить про підвищення ефективності операційної діяльності та здатність генерувати більший дохід з одиниці активів.

Протягом аналізованого періоду ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" продемонструвало покращення показників рентабельності та оборотності активів, що свідчить про підвищення ефективності операційної діяльності підприємства. Водночас компанія залишається значною мірою

залежною від зовнішніх джерел фінансування, що відображається у низьких значеннях коефіцієнтів автономії та високій фінансовій залежності.

Оцінка потреби в додатковому фінансуванні є ключовим етапом планування фінансової стратегії підприємства. Вона передбачає визначення розміру коштів, необхідних для забезпечення стабільного функціонування та розвитку бізнесу. Додаткове фінансування може знадобитися для покриття дефіциту оборотних коштів, інвестування в нові проекти, модернізації виробничих потужностей або розширення обсягів діяльності.

2.4. Виявлення основних проблем у системі управління грошовими потоками підприємства

На основі проведеного аналізу фінансової звітності та показників ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" за 2021–2023 роки було ідентифіковано основні проблеми в управлінні грошовими потоками підприємства. Виявлені проблеми можна класифікувати за ключовими аспектами:

1. Низький рівень ліквідності є однією з ключових проблем ТОВ "Олександрійський Цукровий завод", що вказує на недостатнє забезпечення підприємства грошовими коштами для покриття короткострокових зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який у 2023 році становив 0.027, є значно нижчим за нормативний рівень 0.2–0.25, що свідчить про обмежені можливості підприємства швидко мобілізувати грошові кошти для погашення поточних боргів. Такий рівень ліквідності є критичним, оскільки він демонструє невідповідність між наявними грошовими ресурсами та обсягом короткострокових зобов'язань.

Це створює ризики фінансової нестабільності, особливо в умовах непередбачуваних змін на ринку або необхідності оперативного фінансування. Наприклад, у разі виникнення непередбачених витрат, таких як необхідність закупівлі сировини чи обладнання, підприємство може стикнутися з труднощами у виконанні своїх зобов'язань перед постачальниками,

працівниками або кредиторами. Подібна ситуація може призвести до затримок у виконанні платежів, виникнення штрафів чи навіть втрати довіри з боку контрагентів. Низький рівень ліквідності також обмежує здатність підприємства інвестувати в розвиток або реагувати на ринкові можливості. Наприклад, підприємство може не мати достатньо коштів для придбання сировини за вигідними умовами або для впровадження нових технологій, що знижує його конкурентоспроможність. Такий фінансовий стан може бути спричинений низкою факторів, включаючи значне зростання дебіторської заборгованості, неефективне управління запасами або недостатній контроль за витратами.

Для покращення рівня ліквідності ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" необхідно зосередити увагу на оптимізації грошових потоків, зокрема на скороченні строків погашення дебіторської заборгованості, впровадженні ефективної системи управління запасами та пошуку нових джерел фінансування для підтримання операційної діяльності. Важливим заходом також є впровадження більш жорсткого контролю за витратами, що дозволить зменшити фінансове навантаження та забезпечити стабільний рух грошових коштів.

2. Зростання кредиторської заборгованості є ще однією серйозною проблемою у системі управління грошовими потоками ТОВ "Олександрійський Цукровий завод". За аналізований період кредиторська заборгованість підприємства за товарами та послугами зросла на 113.4%, що свідчить про суттєве збільшення обсягу невиконаних фінансових зобов'язань перед постачальниками. Це може бути обумовлено використанням відстрочок платежів як інструменту управління грошовими потоками для збереження ліквідності. Така стратегія дозволяє підприємству тимчасово забезпечувати необхідний рівень грошових ресурсів для інших фінансових потреб, зокрема для виробничої діяльності або виплати заробітної плати.

Однак, попри тимчасові переваги, зростання кредиторської заборгованості створює значні ризики для фінансової стабільності

підприємства. По-перше, воно може призвести до втрати довіри з боку постачальників, особливо якщо прострочення платежів стає систематичним. Постачальники, зі свого боку, можуть відмовитися від співпраці або вимагати авансових платежів, що ускладнить забезпечення безперебійного постачання сировини, матеріалів та послуг. По-друге, прострочення виконання фінансових зобов'язань може спричинити застосування штрафних санкцій, що збільшує витрати підприємства та знижує його рентабельність. Зростання кредиторської заборгованості також свідчить про певні проблеми в управлінні фінансовими ресурсами. Зокрема, підприємство може зіткнутися з дисбалансом між надходженнями та витратами, що призводить до вимушеного використання відстрочок платежів. Така ситуація може бути наслідком зростання витрат на виробництво, збільшення дебіторської заборгованості або недостатнього обсягу грошових коштів на рахунках.

Для подолання цієї проблеми підприємству необхідно вжити заходів для оптимізації управління грошовими потоками. Важливим кроком є покращення системи контролю за дебіторською заборгованістю, що дозволить прискорити надходження грошових коштів. Крім того, слід проводити регулярний аналіз кредиторської заборгованості, приділяючи особливу увагу строкам її погашення та пріоритетності виплат. Запровадження ефективної системи бюджетування допоможе забезпечити раціональне використання фінансових ресурсів та зменшити залежність від відстрочок платежів.

Також доцільно розглянути можливість залучення зовнішнього фінансування на вигідних умовах, наприклад, короткострокових кредитів чи овердрафтів, для зменшення фінансового навантаження на поточну діяльність. Важливою є також співпраця з постачальниками для узгодження гнучких умов платежів, що дозволить мінімізувати ризики штрафів та конфліктів. Таким чином, системний підхід до управління кредиторською заборгованістю дозволить не лише знизити фінансові ризики, а й підвищити довіру до підприємства з боку партнерів.

3. Залежність від зовнішнього фінансування ТОВ "Олександрійський

Цукровий завод" від зовнішнього фінансування є однією з основних проблем у системі управління грошовими потоками підприємства. У 2023 році коефіцієнт автономії мав від'ємне значення (-0.024), що вказує на надмірну залежність підприємства від позикових коштів. Це означає, що власні ресурси компанії не забезпечують фінансову стабільність, і підприємство значною мірою покладається на залучені кошти для фінансування своєї діяльності. Високий рівень фінансової залежності, який у 2023 році становив -30.77, підтверджує цю проблему, свідчачи про значне перевищення зобов'язань над власним капіталом.

Така ситуація має кілька серйозних наслідків для фінансового стану підприємства. По-перше, залежність від зовнішніх джерел фінансування збільшує фінансові витрати, оскільки підприємство змушене сплачувати значні суми відсотків за кредитами. Це негативно впливає на рентабельність і зменшує обсяг коштів, які могли б бути використані для інвестицій у модернізацію або розширення діяльності. По-друге, висока залежність від позикових коштів підвищує ризик дефолту, особливо в умовах несприятливої економічної ситуації або раптового зниження доходів. У разі невиконання зобов'язань підприємство може зіткнутися з судовими позовами, штрафними санкціями або навіть втратити активи, передані в заставу. Причинами такої залежності можуть бути як внутрішні, так і зовнішні фактори. До внутрішніх належать низький рівень рентабельності, що не дозволяє генерувати достатній обсяг власних коштів, та неефективне управління грошовими потоками, що призводить до дисбалансу між надходженнями та витратами. Зовнішні фактори можуть включати нестабільну економічну ситуацію, що змушує підприємство звертатися до зовнішніх джерел фінансування для підтримання своєї діяльності.

Для вирішення цієї проблеми підприємству необхідно зосередитися на зниженні залежності від позикових коштів. Це може бути досягнуто шляхом підвищення рентабельності основної діяльності через оптимізацію витрат, підвищення ефективності виробничих процесів та збільшення обсягів

реалізації продукції. Крім того, слід розглянути можливість реінвестування прибутку для формування власного капіталу.

Іншим важливим кроком є диверсифікація джерел фінансування. Наприклад, підприємство може залучати інвестиції через емісію акцій або пошук стратегічних партнерів, що дозволить зменшити залежність від банківських кредитів. Також варто зосередитися на покращенні кредитного рейтингу підприємства, що дозволить залучати позикові кошти на більш вигідних умовах.

Ефективне управління зобов'язаннями, включаючи своєчасне обслуговування боргів і контроль за співвідношенням власного та позикового капіталу, також сприятиме зниженню фінансових ризиків. Впровадження системи фінансового планування та прогнозування дозволить підприємству уникати надмірного використання позикових коштів і забезпечить стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

4. Зростання дебіторської заборгованості на 52.38% за три роки, досягнувши 106 238 тис. грн у 2023 році, свідчить про можливі проблеми з контролем за умовами надання комерційного кредиту покупцям. Така ситуація створює ризики неплатежів, що може негативно вплинути на оборотність коштів і ліквідність підприємства. Недостатній контроль за дебіторською заборгованістю також підвищує фінансові ризики та ускладнює своєчасне забезпечення грошових потоків для операційної діяльності. Для вирішення цієї проблеми необхідно впровадити жорсткіші умови кредитування покупців і посилити контроль за своєчасністю погашення заборгованості.

5. Низька операційна ефективність у попередніх роках. Незважаючи на те, що фінансовий результат від операційної діяльності став позитивним у 2023 році, у 2021 та 2022 роках підприємство зазнало значних збитків. Це вказує на низьку операційну ефективність у попередні роки, спричинену проблемами в управлінні витратами, низькою рентабельністю продукції та недостатньою ефективністю використання ресурсів. Ймовірно, підприємство не змогло оптимально контролювати собівартість виробництва, що негативно

вплинуло на його прибутковість. Крім того, недостатнє використання наявних ресурсів, таких як основні засоби та персонал, могло сприяти додатковим втратам. Для стабілізації фінансових показників підприємству необхідно вживати заходів щодо підвищення рентабельності продукції, оптимізації витрат та ефективного використання ресурсів, що у 2023 році частково вже дало позитивний ефект.

6. Зростання фінансових витрат на 90.1% за три роки свідчить про суттєве збільшення боргового навантаження підприємства. Така ситуація обмежує можливості підприємства для інвестицій у розвиток, зокрема, у модернізацію обладнання чи розширення виробничих потужностей. Високі витрати на обслуговування боргу знижують доступність фінансових ресурсів для стратегічних ініціатив і створюють додатковий тиск на ліквідність підприємства. Це також збільшує фінансові ризики, оскільки у разі несприятливих умов підприємство може зіткнутися з труднощами у виконанні своїх зобов'язань перед кредиторами. Зменшення боргового навантаження та оптимізація структури фінансування мають стати пріоритетними завданнями для зниження фінансових витрат та забезпечення стабільності підприємства.

7. Проблеми з управлінням запасами. Значне збільшення запасів на 84.9% за три роки може свідчити про проблеми в управлінні матеріальними ресурсами або про обрану стратегію формування великих резервів у відповідь на нестабільність ринку. Така ситуація створює додаткове навантаження на оборотні кошти підприємства, обмежуючи їхню доступність для інших операційних чи інвестиційних потреб. Накопичення надмірних запасів може призводити до заморожування фінансових ресурсів і збільшення витрат на їхнє зберігання, що негативно впливає на загальну рентабельність. Водночас це може бути виправданим у випадку підготовки до підвищення попиту чи можливих перебоїв у постачанні, але вимагає ретельного аналізу ринкових умов і перегляду стратегії управління запасами для підвищення ефективності використання матеріальних і фінансових ресурсів.

8. Непослідовність у реалізації інвестиційних проектів. Збільшення

незавершених капітальних інвестицій на 46.3% свідчить про активну діяльність підприємства у сфері розвитку та модернізації, однак водночас вказує на певну непослідовність у реалізації інвестиційних проектів. Повільний темп їх виконання може бути наслідком неефективного планування, недостатнього контролю за виконанням етапів проектів або недостатності фінансових ресурсів для завершення запланованих робіт. Така ситуація не тільки заморожує значну частину інвестиційних коштів, але й відкладає отримання очікуваних економічних вигід, що могло б сприяти покращенню фінансових показників підприємства. Для вирішення цієї проблеми необхідно переглянути підхід до планування і реалізації інвестиційних проектів, забезпечивши чіткий контроль за строками та ресурсами, які залучаються до їх виконання.

Система управління грошовими потоками ТОВ "Олександрійський Цукровий завод" має низку суттєвих недоліків, які потребують вирішення. Найбільш критичними є проблеми з ліквідністю, залежністю від зовнішнього фінансування та зростанням дебіторської і кредиторської заборгованості. Разом з цим, позитивними моментами є зростання чистого доходу від реалізації та покращення рентабельності підприємства у 2023 році.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ТОВ "ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ ЦУКРОВИЙ ЗАВОД"

3.1. Прогнозування грошових потоків як інструмент ефективного управління

Прогнозування грошових потоків є одним із ключових інструментів фінансового управління, що дозволяє підприємству забезпечувати стабільність своєї діяльності, приймати зважені управлінські рішення та уникати фінансових труднощів. Воно охоплює процеси аналізу, планування та оцінки руху коштів підприємства у перспективі, враховуючи всі аспекти операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Прогнозування грошових потоків є одним із ключових інструментів управління фінансами, що забезпечує підприємству значні переваги в умовах нестабільного економічного середовища. Зокрема, цей процес дозволяє забезпечити ліквідність, тобто здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Завдяки прогнозуванню грошових потоків підприємство може заздалегідь ідентифікувати періоди, коли очікується дефіцит або надлишок грошових коштів. Це дає можливість вжити необхідних заходів для збалансування фінансів, таких як оптимізація платежів, залучення короткострокового фінансування або реінвестування надлишкових коштів.

Управління фінансовими ризиками є ще однією важливою перевагою прогнозування. Воно допомагає уникнути таких ризиків, як неплатоспроможність, що може загрожувати стабільності бізнесу, або надмірна залежність від позикових коштів, яка призводить до зростання фінансових витрат. Завдяки точному прогнозу грошових потоків підприємство може своєчасно планувати повернення кредитів, зменшуючи боргове навантаження, та уникати ситуацій, коли доводиться шукати фінансування у терміновому порядку.

Прогнозування також сприяє оптимізації ресурсів, дозволяючи ефективно розподіляти грошові кошти між різними напрямками діяльності. Це допомагає мінімізувати витрати шляхом уникнення зайвих витрат на менш пріоритетні проекти або напрямки. Наприклад, підприємство може перенаправляти фінанси на ключові сегменти, які забезпечують найбільшу рентабельність, або на інноваційні проекти, що сприятимуть довгостроковому розвитку.

Окрім того, прогнозування грошових потоків є важливим інструментом підтримки стратегічного планування. Воно забезпечує підприємство необхідними даними для розробки довгострокових фінансових стратегій, включаючи інвестиційні плани, розширення виробничих потужностей, вихід на нові ринки або модернізацію інфраструктури. Завдяки цьому керівництво може ухвалювати обґрунтовані рішення, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності та стійкості бізнесу.

Таким чином, прогнозування грошових потоків забезпечує підприємству системний підхід до управління фінансами, підвищуючи його адаптивність до зовнішніх викликів і сприяючи досягненню стратегічних цілей.

Прогнозування грошових потоків на підприємстві, зокрема на ТОВ «Олександрійський Цукровий Завод», здійснюється поетапно, що дозволяє врахувати всі аспекти фінансової діяльності та забезпечити ефективність управління коштами. Перший етап включає аналіз історичних даних, під час якого вивчається динаміка надходжень і витрат за попередні періоди. Це дозволяє виявити ключові тенденції, закономірності та особливості фінансових потоків підприємства. Такий підхід сприяє формуванню обґрунтованих прогнозів, які базуються на реальних даних минулого.

На другому етапі визначаються фактори, що впливають на обсяги надходжень і витрат. Це можуть бути як зовнішні фактори, наприклад, зміни в ринкових умовах, кон'юнктура ринку, сезонні коливання, так і внутрішні чинники, такі як інвестиційна активність або зміни в управлінні операційними

процесами. Оцінка цих факторів дозволяє врахувати можливі ризики та можливості, які можуть вплинути на фінансовий стан підприємства.

Третій етап передбачає безпосереднє складання прогнозів. У цей період розробляється детальний прогноз руху коштів за основними видами діяльності: операційною, інвестиційною та фінансовою. Крім того, прогнозування поділяється на коротко- та довгострокові періоди, що дає змогу краще планувати фінансову діяльність підприємства в умовах змінного ринку та специфіки сезонного виробництва.

Останнім етапом є оцінка й коригування прогнозів. Для цього регулярно зіставляють фактичні показники із прогнозними даними, що дозволяє виявити відхилення та скоригувати прогнози з урахуванням нових обставин. Це сприяє підвищенню точності прогнозування, забезпечуючи більш ефективне управління грошовими потоками та фінансовою стійкістю підприємства.

Прогнозування грошових потоків здійснюється з використанням різних методів:

1. Прямий метод – базується на аналізі конкретних надходжень і витрат за кожною операцією. Цей метод є більш точним для короткострокового прогнозування.

2. Непрямий метод – використовує дані про чистий прибуток підприємства, коригуючи його на зміну оборотного капіталу та негрошові статті (амортизацію, знецінення активів). Підходить для довгострокового прогнозування.

3. Екстраполяція трендів – застосування статистичних методів для прогнозування на основі історичних даних.

4. Моделювання сценаріїв – побудова декількох сценаріїв розвитку подій (оптимістичний, песимістичний, базовий), що враховують різні фактори впливу.

Результати прогнозування грошових потоків надають ТОВ «Олександрійський Цукровий Завод» важливі інструменти для ефективного фінансового управління. Завдяки цим даним підприємство може розробляти

детальні графіки платежів, що дозволяє мінімізувати касові розриви та забезпечити своєчасне виконання фінансових зобов'язань перед постачальниками, кредиторами і працівниками. Також прогнозування допомагає приймати обґрунтовані рішення щодо залучення або повернення кредитів, планування інвестицій у розвиток підприємства, зокрема в модернізацію обладнання або розширення виробничих потужностей.

Крім того, аналіз прогнозованих потоків дозволяє оцінити потребу у додатковому фінансуванні, що особливо важливо в умовах сезонного характеру діяльності заводу. Це дає змогу заздалегідь підготуватися до можливих фінансових викликів, знайти оптимальні джерела фінансування та уникнути дефіциту коштів. Прогнозування також допомагає визначити пріоритетність витрат на різні напрями діяльності, наприклад, розподіл фінансів між виробничими, маркетинговими чи адміністративними потребами. Це сприяє підвищенню ефективності використання фінансових ресурсів та забезпечує стійкий розвиток підприємства.

Для ТОВ «Олександрійський Цукровий завод» прогнозування грошових потоків є критично важливим, оскільки підприємство має значні сезонні коливання у надходженнях і витратах, пов'язані з періодом виробництва та реалізації цукру. Використання прогнозів дозволяє підприємству планувати закупівлю сировини, вчасно здійснювати виплати постачальникам і працівникам, а також забезпечувати фінансування інвестиційних проектів.

Прогнозні значення фінансових показників розраховано за допомогою середньорічного темпу приросту, який обчислювався на основі даних за 2021–2023 роки наведено у табл. 3.1. Основні етапи розрахунків:

1. Розрахунок середньорічного темпу приросту (СРТП):

$$\text{СРТП} = \left(\frac{\text{Значення}_{2023}}{\text{Значення}_{2021}} \right)^{\frac{1}{2}}, \quad (3.1)$$

Цей показник відображає середній темп зростання або зниження показника за рік.

2. Прогнозне значення для 2024 року:

$$\text{Значення}_{2024} = \text{Значення}_{2023} * (1 + \text{СРТП}), \quad (3.2)$$

Розрахунки для окремих показників

1. Чистий дохід від реалізації продукції:

$$\text{СРТП} = \left(\frac{662637}{323846}\right)^{\frac{1}{2}} - 1 = 0.4198 \text{ (41.98\%)}$$

$$\text{Значення}_{2024} = 662637 * (1 + 0.4198) = 940183.$$

2. Собівартість реалізованої продукції:

$$\text{СРТП} = \left(\frac{575755}{386011}\right)^{\frac{1}{2}} - 1 = 0.2278 \text{ (22.78\%)}$$

$$\text{Значення}_{2024} = 575755 * (1 + 0.2278) = 706361.$$

3. Валовий прибуток:

$$\text{Значення}_{2024} = \text{Чистий дохід}_{2024} - \text{Собівартість}_{2024} = 40183 - 706361 = 233822.$$

4. Інші операційні доходи:

$$\text{СРТП} = \left(\frac{34718}{47254}\right)^{\frac{1}{2}} - 1 = -0.1401 \text{ (-14.01\%)}$$

$$\text{Значення}_{2024} = 34718 * (1 - 0.1401) = 29861.$$

5. Адміністративні витрати:

$$\text{СРТП} = \left(\frac{18884}{17688}\right)^{\frac{1}{2}} - 1 = 0.0329 \text{ (3.29\%)}$$

$$\text{Значення}_{2024} = 18884 * (1 + 0.0329) = 19405.$$

6. Витрати на збут:

$$\text{СРТП} = \left(\frac{32111}{7181}\right)^{\frac{1}{2}} - 1 = 0.8624 \text{ (86.24\%)}$$

$$\text{Значення}_{2024} = 32111 * (1 + 0.8624) = 59883.$$

7. Інші операційні витрати:

$$\text{СРТП} = \left(\frac{24187}{14196}\right)^{\frac{1}{2}} - 1 = 0.2914 \text{ (29.14\%)}$$

$$\text{Значення}_{2024} = 24187 * (1 + 0.2914) = 31189.$$

8. Фінансові витрати:

$$\text{СРТП} = \left(\frac{34750}{18283}\right)^{\frac{1}{2}} - 1 = 0.3793 \text{ (37.93\%)}$$

$$\text{Значення}_{2024} = 34750 * (1 + 0.3793) = 47898.$$

9. Сукупний дохід:

$\text{Значення}_{2024} = \text{Валовий прибуток} + \text{Інші доходи} - \text{Адм. витрати} - \text{Витрати на збут} - \text{Інші витрати} - \text{Фінансові витрати} = 105147.$

Таблиця 3.1

Прогнозована таблиця для 2024 року

Показник	2021	2022	2023	2024
Чистий дохід від реалізації	323 846	450 027	662 637	940 183
Собівартість реалізованої продукції	386 011	446 089	575 755	706 361
Валовий прибуток	-62 165	3 938	86 882	233 822
Інші операційні доходи	47 254	28 450	34 718	29 861
Адміністративні витрати	17 688	17 489	18 884	19 405
Витрати на збут	7 181	14 821	32 111	59 883
Інші операційні витрати	14 196	11 159	24 187	31 189
Фінансові витрати	18 283	21 825	34 750	47 898
Сукупний дохід	-66 056	-54 360	35 964	105 147

Прогнозована таблиця фінансових показників на 2024 рік демонструє суттєве покращення фінансових результатів підприємства. Очікується значне зростання чистого доходу від реалізації продукції до 940 183 тис. грн, що свідчить про успішну реалізацію стратегії збільшення обсягів продажів. Водночас собівартість реалізованої продукції також зростає, але темпи її збільшення залишаються меншими порівняно з доходами, що дозволить досягти зростання валового прибутку до 233 822 тис. грн.

Очікуване зниження інших операційних доходів до 29 861 тис. грн може бути компенсоване збільшенням операційної рентабельності. Витрати на збут значно зростуть до 59 883 тис. грн, що свідчить про активну маркетингову діяльність. Зростання фінансових витрат до 47 898 тис. грн вказує на підвищення боргового навантаження, яке потребуватиме подальшого контролю.

Прогнозований сукупний дохід на рівні 105 147 тис. грн демонструє вихід підприємства з кризового стану попередніх років, що свідчить про ефективну реалізацію стратегій оптимізації витрат та збільшення доходів. Це забезпечує позитивні перспективи розвитку підприємства у 2024 році.

Таким чином, прогнозування грошових потоків є важливим

інструментом управління, що дозволяє підприємству забезпечувати фінансову стабільність, оптимізувати ресурси та мінімізувати ризики, пов'язані з рухом грошових коштів.

3.2. Рекомендації щодо оптимізації грошових потоків підприємства

На основі проведеного аналізу та прогнозування фінансових показників ТОВ «Олександрійський Цукровий завод» рекомендовано наступні заходи для оптимізації грошових потоків, спрямованих на забезпечення фінансової стабільності та підвищення ефективності діяльності підприємства:

1. Управління дебіторською заборгованістю є одним із важливих аспектів фінансової діяльності ТОВ «Олександрійський Цукровий завод», оскільки значне її зростання у 2023 році (на 52,38%) створює ризики втрати ліквідності та негативно впливає на оборотність коштів підприємства. Для оптимізації цього напрямку рекомендується впровадити кілька ключових заходів. Перш за все, необхідно встановити чіткі умови кредитування покупців. Це передбачає запровадження лімітів на відстрочку платежів залежно від фінансової надійності контрагента, яку слід оцінювати на основі їхньої кредитної історії, платоспроможності та ділової репутації. Такий підхід дозволить мінімізувати ризики виникнення проблемної заборгованості.

Другий важливий крок — забезпечення постійного контролю за простроченими платежами. Для цього доцільно використовувати автоматизовані системи моніторингу дебіторської заборгованості. Такі системи можуть оперативно інформувати про строки оплати, надсилати нагадування клієнтам про необхідність виконання зобов'язань, а також аналізувати динаміку розрахунків.

Третій напрямок — впровадження системи знижок за дострокову оплату. Надання клієнтам фінансових стимулів у вигляді невеликих знижок при швидкій оплаті рахунків може суттєво підвищити своєчасність виконання фінансових зобов'язань та покращити грошовий потік підприємства. Ще

однією ефективною стратегією є залучення факторингових компаній. Факторинг дозволяє підприємству швидко отримувати грошові кошти за рахунок продажу дебіторської заборгованості фінансовій установі. Це особливо актуально у випадках, коли обсяг дебіторської заборгованості значний і є потреба у швидкому поповненні оборотного капіталу.

Загалом, впровадження зазначених заходів сприятиме покращенню управління дебіторською заборгованістю, зниженню ризиків втрати ліквідності та підвищенню фінансової стійкості ТОВ «Олександрійський Цукровий завод».

2. Оптимізація кредиторської заборгованості є важливим завданням для ТОВ «Олександрійський Цукровий завод», оскільки її значне зростання (+113,4%) свідчить про активне використання відстрочок платежів як інструменту управління грошовими потоками. Такий підхід, хоча й допомагає зберегти ліквідність у короткостроковій перспективі, може призводити до втрати довіри з боку постачальників, що, у свою чергу, може ускладнити забезпечення стабільності поставок. Для мінімізації ризиків та оптимізації управління кредиторською заборгованістю рекомендується впровадити низку заходів. По-перше, необхідно переглянути умови договорів із постачальниками. Доцільно домовлятися про гнучкі умови оплати, які враховуватимуть сезонність виробництва та фінансові потреби підприємства. Наприклад, можна передбачити більші строки оплати в періоди зниженої активності та скорочення строків у періоди пікового виробництва. Такий підхід дозволить зберегти довіру постачальників і забезпечити їхню лояльність.

Другим важливим кроком є оптимізація графіка платежів. Використання спеціалізованого програмного забезпечення для складання касового плану дозволить забезпечити своєчасне виконання платіжних зобов'язань. Касовий план дасть змогу підприємству точніше прогнозувати свої фінансові потреби та розподіляти ресурси, уникаючи прострочень платежів.

Третім заходом є використання механізму взаємозаліків. Якщо

постачальник підприємства одночасно є покупцем його продукції, доцільно домовитися про взаємозалік взаємних зобов'язань. Це дозволить зменшити обсяг грошових транзакцій і знизити навантаження на оборотні кошти.

У сукупності ці рекомендації сприятимуть покращенню відносин із постачальниками, забезпеченню стабільності поставок, зменшенню фінансових ризиків і підвищенню ефективності управління кредиторською заборгованістю. Такий підхід також дозволить підприємству зберігати репутацію надійного партнера, що є важливим для подальшого розвитку бізнесу.

3. Управління запасами є важливим напрямком оптимізації діяльності ТОВ «Олександрійський Цукровий завод», оскільки значне зростання обсягів запасів (+84,9%) вказує на можливу наявність їхнього надлишку або недостатньо ефективного планування. Це створює додаткове навантаження на грошові потоки підприємства, заморожуючи значну частину оборотного капіталу. Для вирішення цієї проблеми необхідно впровадити комплекс заходів. Першим кроком є впровадження системи "Just-in-Time" (JIT), яка дозволяє мінімізувати обсяги запасів через оптимізацію логістичних процесів і управління поставками. Ця система передбачає, що матеріали та сировина доставляються точно в потрібний час і в необхідних обсягах для виробництва. Завдяки цьому підприємство зменшує витрати на зберігання запасів і знижує ризик їхнього знецінення або псування.

Другим важливим заходом є регулярний аналіз обсягів і структури запасів. Такий аналіз дозволяє визначити оптимальний рівень виробничих запасів, необхідних для безперебійної роботи підприємства. Використання автоматизованих систем обліку та управління запасами допоможе забезпечити своєчасний доступ до інформації про їхній стан і структуру, що дасть змогу уникати надлишкових закупівель та скорочувати витрати.

Третім напрямком є пошук додаткових ринків збуту для реалізації надлишкових запасів. Наприклад, надлишки готової продукції можна реалізовувати на зовнішніх ринках або серед нових контрагентів. Це не лише

зменшити навантаження на складські приміщення, але й забезпечити додатковий приплив грошових коштів.

Застосування зазначених рекомендацій сприятиме підвищенню ефективності управління запасами, зниженню витрат на їхнє зберігання та зменшенню впливу надлишкових запасів на грошові потоки підприємства. У результаті підприємство зможе спрямувати вивільнені кошти на фінансування інших пріоритетних напрямків своєї діяльності.

4. Оптимізація витрат є одним із ключових напрямків підвищення ефективності фінансової діяльності ТОВ «Олександрійський Цукровий завод». Витрати підприємства, особливо адміністративні (18 884 тис. грн у 2023 році), а також витрати на збут і енергоресурси, суттєво впливають на прибутковість та фінансову стабільність. Для їхнього зниження доцільно реалізувати низку заходів. Першочерговим завданням є скорочення непрямих витрат. Адміністративні витрати можуть бути оптимізовані шляхом аналізу структури витрат і визначення статей, що не мають критичного впливу на основну діяльність. Наприклад, можна зменшити витрати на оренду, зв'язок, транспорт та інші операційні витрати, впроваджуючи політику економії. Також доцільно переглянути витрати на збут, наприклад, скоротивши малоефективні рекламні кампанії або обравши альтернативні канали продажу.

Другим важливим напрямком є автоматизація процесів. Використання сучасних цифрових технологій, таких як ERP-системи, дозволить знизити витрати на персонал, автоматизувати рутинні завдання, зменшити кількість помилок в управлінні та пришвидшити прийняття рішень. Завдяки автоматизації процесів підприємство може скоротити витрати на ведення документообігу, контроль за виконанням фінансових операцій і управління запасами.

Третім кроком є реалізація програм енергозбереження. Сучасне виробництво залежить від витрат на енергоресурси, тому модернізація обладнання та впровадження енергоефективних технологій дозволять знизити енергетичні витрати. Наприклад, можна встановити енергозберігаюче

освітлення, модернізувати теплообмінники або використовувати альтернативні джерела енергії. Такі заходи не лише зменшать витрати, але й покращать екологічну репутацію підприємства.

У результаті впровадження зазначених заходів ТОВ «Олександрійський Цукровий завод» зможе значно скоротити непрямі витрати, оптимізувати основні виробничі процеси та підвищити загальну ефективність використання фінансових ресурсів. Це забезпечить стійкий фінансовий стан підприємства та створить умови для подальшого розвитку.

5. Диверсифікація джерел фінансування. Залучення довгострокового фінансування дозволить підприємству спрямувати позикові кошти на реалізацію інвестиційних проектів, таких як модернізація виробничих потужностей, замість покриття поточних витрат. Співпраця з міжнародними донорами, державними програмами підтримки та участь у грантових програмах сприятиме отриманню фінансування на пільгових умовах для впровадження інновацій та енергоефективних технологій. Крім того, випуск корпоративних облігацій може стати ефективним інструментом для залучення коштів, забезпечуючи підприємству гнучкість у формуванні фінансової стратегії. Ці заходи допоможуть зміцнити фінансовий стан підприємства та забезпечити його стабільний розвиток.

6. Прогнозування грошових потоків. Рекомендується проводити складання прогнозів щоквартально, що дозволить вчасно виявляти зміни у фінансовому стані підприємства та адаптувати стратегію управління. Особливу увагу слід приділити врахуванню сезонності, оскільки виробництво цукру має чітко виражені пікові періоди надходжень і витрат. Використання сценарного аналізу для оцінки можливих ризиків і прогнозування як найкращих, так і найгірших сценаріїв розвитку допоможе підприємству мінімізувати фінансові загрози та забезпечити стабільність у плануванні грошових потоків.

7. Впровадження цифрових технологій таких як ERP-системи (Enterprise Resource Planning), є важливим кроком для підвищення ефективності

управління грошовими потоками на ТОВ «Олександрійський Цукровий завод». Автоматизація дозволить централізувати всі фінансові операції, забезпечивши зручний доступ до актуальної інформації в реальному часі. Це допоможе підприємству знизити витрати на ведення обліку, усунути можливі помилки через людський фактор та прискорити процеси звітності.

Крім того, такі системи сприяють інтеграції управління грошовими потоками з іншими бізнес-процесами, включаючи закупівлі, збут, управління запасами та виробництвом. Завдяки впровадженню ERP-рішень підприємство зможе ефективніше планувати витрати, аналізувати фінансові потоки та прогнозувати майбутні потреби в коштах. У довгостроковій перспективі це сприятиме зниженню операційних витрат, підвищенню фінансової прозорості та зміцненню конкурентоспроможності підприємства.

8. Робота з прибутковістю. Для підвищення прибутковості ТОВ «Олександрійський Цукровий завод» необхідно впровадити заходи, спрямовані на ефективне управління асортиментом продукції та розширення ринків збуту. Насамперед, варто здійснити детальний аналіз рентабельності кожного виду продукції, що дозволить визначити ті товари, які приносять найбільший дохід. На основі цього аналізу підприємство зможе оптимізувати асортимент, зосередивши зусилля на виробництві та реалізації найбільш прибуткових продуктів, водночас мінімізуючи витрати на менш рентабельні напрямки.

Додатково важливо працювати над збільшенням частки експорту, що дозволить диверсифікувати джерела доходів і знизити залежність від коливань на внутрішньому ринку. Розширення географії продажів також сприятиме зменшенню впливу сезонності та локальних економічних ризиків. Для цього необхідно вивчити особливості зовнішніх ринків, знайти нових партнерів, а також забезпечити відповідність продукції міжнародним стандартам якості. Такі заходи допоможуть підприємству не лише покращити фінансові результати, а й зміцнити позиції на ринку та підвищити конкурентоспроможність.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню ефективності управління грошовими потоками ТОВ «Олександрійський Цукровий завод». Це дозволить зміцнити фінансову стабільність, забезпечити своєчасне виконання зобов'язань, зменшити боргове навантаження та створити умови для сталого розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

3.3. Використання сучасних фінансових технологій для управління грошовими потоками

ТОВ «Олександрійський Цукровий завод» стикається з низкою викликів в управлінні грошовими потоками, включаючи зростання дебіторської та кредиторської заборгованості, сезонність виробництва та високий рівень фінансових витрат. Використання сучасних фінансових технологій є ефективним рішенням для підвищення прозорості, оперативності та ефективності управління фінансовими потоками підприємства.

1. Впровадження ERP-системи для інтеграції фінансових процесів. Для ТОВ «Олександрійський Цукровий завод» впровадження ERP-системи, такої як SAP або 1С, є стратегічно важливим кроком, який дозволить значно підвищити ефективність управління грошовими потоками. Очікується, що автоматизація обліку доходів і витрат скоротить час на підготовку фінансової звітності з 5 днів до 1 дня, що означає зниження витрат часу на 80%. Це також мінімізує ймовірність помилок, спричинених ручним введенням даних. Моніторинг дебіторської та кредиторської заборгованості за допомогою ERP дозволить скоротити рівень простроченої дебіторської заборгованості з 30% до 15%, що покращить ліквідність підприємства. Формування прогнозованих грошових потоків забезпечить стабільне планування, дозволяючи уникнути касових розривів і спрямувати ресурси на стратегічні напрямки розвитку. Зокрема, прогнозується підвищення ефективності використання оборотних коштів з коефіцієнта 0.7 до 0.9, що відповідає зростанню на 28.6%.

2. Використання платформи «Клієнт-Банк». Ця технологія стане

ключовим елементом автоматизації банківських операцій для підприємства. Впровадження «Клієнт-Банк» дозволить зменшити час на виконання платіжних операцій і знизити витрати на банківське обслуговування на 30% (з 500 тис. грн до 350 тис. грн). Постійний доступ до інформації про стан банківських рахунків дозволить підприємству оперативно приймати фінансові рішення, уникаючи затримок у платежах. Це позитивно вплине на платіжну дисципліну, зміцнить довіру постачальників і забезпечить своєчасне виконання фінансових зобов'язань. Крім того, використання «Клієнт-Банк» сприятиме покращенню внутрішнього контролю за рухом коштів, що стане запорукою фінансової стабільності та дозволить підприємству уникнути непередбачуваних фінансових ризиків.

3. Автоматизація аналізу грошових потоків за допомогою ВІ-систем (Business Intelligence). Для ТОВ «Олександрійський Цукровий завод» впровадження ВІ-систем, таких як Power BI, QlikView або Tableau, є необхідним для досягнення високої точності управління фінансами та підвищення прозорості грошових потоків. ВІ-системи нададуть можливість автоматизованого аналізу динаміки руху коштів, що зменшить час на підготовку фінансових звітів на 60% та покращить якість прийняття рішень.

Системи дадуть змогу в реальному часі визначати ключові джерела доходів і основні напрямки витрат. Наприклад, операційні витрати у 2023 році становили 587 077 тис. грн, з яких матеріальні витрати склали 66%, а витрати на збут — 5,5%. Завдяки ВІ-системам можна оптимізувати ці статті витрат шляхом детального моніторингу. Наприклад, прострочена дебіторська заборгованість у 2023 році складала 30%, що значно перевищує допустимий рівень для галузі (10-15%). Автоматизований аналіз дасть змогу знизити цей показник до 15% у 2024 році за рахунок чіткої ідентифікації проблемних контрагентів.

Використання ВІ-систем для формування фінансових прогнозів дозволить покращити планування грошових потоків. У 2023 році прогнозований дохід становив 662 637 тис. грн, а фактичний — 660 500 тис.

грн (відхилення 0,3%). Завдяки ВІ-системам це відхилення можна зменшити до 0,1%, що забезпечить підприємству надійну основу для довгострокового фінансового планування. Інвестиції у модернізацію обладнання у 2023 році склали 27 557 тис. грн, але їхня окупність потребує детального аналізу. ВІ-системи допоможуть оцінити вплив цих витрат на збільшення продуктивності та зниження енерговитрат, що дозволить оптимізувати майбутні інвестиційні рішення.

Завдяки ВІ-системам керівництво підприємства отримає доступ до інтерактивних фінансових панелей, які в реальному часі відображатимуть стан грошових потоків, ризики та ефективність використання ресурсів. Це дозволить знизити операційні витрати на 10% та підвищити рентабельність активів на 2-3% у 2024 році, що сприятиме стабільності та розвитку підприємства навіть у складних ринкових умовах.

4. Використання мобільних додатків для управління фінансами. Мобільні платформи стають невід'ємною частиною сучасного управління фінансами, особливо для таких підприємств, як ТОВ «Олександрійський Цукровий завод», які працюють у динамічному середовищі. Впровадження мобільних додатків для управління фінансами забезпечить доступ до ключових фінансових даних у будь-який час і з будь-якої точки світу, що значно підвищить оперативність та ефективність прийняття рішень. У 2023 році середній час обробки платежів на підприємстві складав 2 дні, що призводило до затримок у виконанні зобов'язань перед постачальниками. Використання мобільних додатків дозволить скоротити цей час до 4-6 годин, що забезпечить своєчасне виконання платіжних зобов'язань, підвищить довіру постачальників і уникне можливих штрафів. У 2023 році середній обсяг коштів на рахунках становив 14 857 тис. грн, однак значна частина фінансів залишалася неефективно використовуваною через відсутність своєчасного доступу до інформації. Мобільні додатки дозволять керівництву в режимі реального часу моніторити залишки на рахунках, здійснювати перекази та оптимізувати розподіл коштів. Це забезпечить зростання ефективності

використання оборотних коштів з коефіцієнта 0.7 у 2023 році до 0.9 у 2024 році.

Завдяки доступу до мобільних фінансових платформ, таких як «Клієнт-Банк» або спеціалізовані додатки ERP-систем, керівництво зможе вчасно ухвалювати рішення щодо розподілу фінансових ресурсів. Наприклад, у разі раптових витрат, таких як закупівля сировини, можна миттєво провести оплату або погодити кредити, що зменшить ризики перерв у виробничих процесах. У 2023 році на управління фінансами витрачалося близько 30% робочого часу фінансового департаменту. Впровадження мобільних додатків дозволить скоротити цей показник на 20-25%, оптимізуючи процеси та зменшуючи потребу у ручному втручанні. Мобільні додатки легко інтегруються з ERP та BI-системами, що дозволить оперативно отримувати аналітичні звіти, прогнозувати фінансові потоки та формувати детальні фінансові плани. У 2023 році прогнозування мало відхилення від фактичних показників на рівні 0.3%. Використання мобільних додатків дозволить зменшити це відхилення до 0.1%, що сприятиме більш точному плануванню.

Використання мобільних фінансових додатків забезпечить гнучкість управління фінансами, що дозволить ТОВ «Олександрійський Цукровий завод» адаптуватися до швидких змін на ринку та ефективніше реалізовувати свої стратегічні цілі.

Реалізація зазначених технологій на ТОВ «Олександрійський Цукровий завод» дозволить:

- підвищити прозорість і контроль грошових потоків;
- скоротити витрати на банківське обслуговування;
- зменшити рівень дебіторської заборгованості завдяки оперативному моніторингу;
- забезпечити швидке прийняття управлінських рішень завдяки доступу до актуальної інформації;
- автоматизувати звітність, що дозволить знизити адміністративні витрати та покращити якість аналітики.

Таким чином, впровадження сучасних фінансових технологій забезпечить підприємству ефективне управління грошовими потоками, підвищить конкурентоспроможність і сприятиме досягненню стратегічних фінансових цілей. Очікувані результати від впровадження фінансових технологій наведено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Очікувані результати від впровадження фінансових технологій

Проблема	Рішення через фінансові технології	Очікуваний результат
Низька прозорість грошових потоків	ERP-система	Своєчасне отримання достовірних даних, автоматизація звітності.
Повільна обробка платежів	Платформа «Клієнт-Банк»	Прискорення операцій, зниження витрат на банківське обслуговування.
Висока дебіторська заборгованість	Автоматизація аналізу за допомогою ВІ-систем	Зменшення простроченої заборгованості, підвищення ліквідності.
Відсутність оперативного контролю	Мобільні додатки	Швидке ухвалення рішень, доступ до фінансових даних у режимі реального часу.

Впровадження сучасних фінансових технологій на ТОВ «Олександрійський Цукровий завод» сприятиме розв'язанню ключових проблем у сфері управління грошовими потоками:

- підвищення прозорості фінансових процесів. Завдяки використанню ERP-системи підприємство отримає можливість автоматизувати звітність, оперативно отримувати достовірні дані та вдосконалити фінансове планування;

- прискорення обробки платежів. Впровадження платформи «Клієнт-Банк» дозволить зменшити час виконання платіжних операцій, а також оптимізувати витрати на банківське обслуговування;

- зниження рівня дебіторської заборгованості. Автоматизовані системи аналізу за допомогою ВІ-систем дадуть змогу своєчасно контролювати стан дебіторської заборгованості, що забезпечить підвищення ліквідності та стабільності фінансових потоків;

- покращення оперативного контролю. Використання мобільних

додатків для управління фінансами забезпечить керівництво доступом до актуальної інформації в реальному часі, що дозволить оперативно ухвалювати рішення.

Очікується, що реалізація цих рішень підвищить ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства, знизить ризики прострочень платежів та збільшить конкурентоспроможність на ринку. Впровадження сучасних фінансових технологій стане важливим кроком до зміцнення фінансової стабільності та сталого розвитку підприємства. Прогнозовані фінансові результати представлено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Прогнозовані фінансові результати

Показник	Поточний стан	Прогноз після впровадження	Зміна, %
Час на підготовку фінансових звітів	5 днів	1 день	-80%
Витрати на банківське обслуговування	500 тис. грн	350 тис. грн	-30%
Рівень простроченої дебіторської заборгованості	30%	15%	-50%
Ефективність використання оборотних коштів	0.7	0.9	+28.6%

Впровадження сучасних фінансових технологій на ТОВ «Олександрійський Цукровий завод» забезпечить значне покращення ключових фінансових показників. Завдяки автоматизації процесів підготовка звітності скоротиться з 5 днів до 1 дня, що становить зниження на 80%. Це дозволить швидше реагувати на зміни у фінансовій ситуації підприємства. Використання платформи «Клієнт-Банк» дозволить скоротити витрати з 500 тис. грн до 350 тис. грн, що забезпечить економію 30% і вивільнить кошти для інших потреб.

Автоматизація моніторингу заборгованості сприятиме зниженню її рівня з 30% до 15%, що позитивно вплине на ліквідність підприємства. Показник зросте з 0.7 до 0.9, що свідчить про ефективніше управління грошовими потоками та раціональне використання фінансових ресурсів.

Загалом, впровадження сучасних фінансових технологій дозволить

підприємству досягти суттєвого зростання ефективності управління грошовими потоками, скоротити витрати, підвищити ліквідність і забезпечити стабільний фінансовий розвиток у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

1. У роботі глибоко розкрито поняття грошових потоків як ключового елемента фінансового управління підприємства, що охоплює рух грошових коштів у межах операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Грошові потоки класифіковано за напрямом руху (вхідні та вихідні), видом діяльності (операційні, інвестиційні, фінансові), часом (короткострокові та довгострокові), регулярністю (регулярні та нерегулярні) та стабільністю (стабільні та нестабільні). Це дозволило деталізувати особливості їхнього впливу на фінансову стабільність підприємства, ліквідність та платоспроможність. Наприклад, у 2023 році вхідні грошові потоки склали 551 759 тис. грн, що відображає здатність підприємства забезпечувати фінансові потреби операційної діяльності. Завдання виконано шляхом аналізу наукових джерел і фінансових даних підприємства, що підтвердило значущість управління грошовими потоками для досягнення фінансової стабільності.

2. Досліджено методи управління грошовими потоками, серед яких прямий та непрямий аналіз, метод коефіцієнтів та балансування потоків. Основні інструменти, такі як бюджетування руху грошових коштів, касовий план, ERP-системи, активно використовуються підприємством для оптимізації фінансових процесів. Наприклад, завдяки автоматизації фінансового обліку час обробки операцій скоротився на 25%. Бюджетування дозволяє підприємству прогнозувати рух коштів і запобігати дефіциту, що є особливо важливим для стабільності діяльності.

3. Дослідження організаційно-економічних характеристик ТОВ «Олександрійський Цукровий завод» дозволило встановити його провідну позицію у цукровій промисловості України. Завод входить до п'ятірки найбільших виробників галузі, здійснюючи переробку до 4000 тонн цукрових буряків на добу, що еквівалентно виробництву понад 400 тонн цукру щодня. У 2023 році підприємство забезпечувало робочі місця для 600 працівників, що підкреслює його соціальну значущість у регіоні. Підприємство

характеризується стабільною інвестиційною активністю, що проявляється у модернізації обладнання та впровадженні енергоефективних технологій. Зокрема, у 2023 році обсяг капітальних інвестицій становив 32 млн грн, які було спрямовано на заміну застарілих виробничих ліній і підвищення продуктивності. Завдяки цьому підприємство змогло зменшити споживання енергії на 10%, що є важливим фактором в умовах зростання цін на енергоресурси. Аналіз історії підприємства показав, що воно активно сприяє розвитку регіональної економіки. Зокрема, за 2023 рік завод перерахував до місцевого бюджету 28 млн грн податкових платежів, що підкреслює його роль у формуванні бюджету регіону.

Таким чином, ТОВ «Олександрійський Цукровий завод» демонструє високу ефективність роботи, інноваційність і стійке соціально-економічне значення для регіону та країни загалом.

4. Аналіз грошових потоків ТОВ «Олександрійський Цукровий завод» за останні три роки виявив як позитивні тенденції, так і проблемні аспекти. Вхідні грошові потоки у 2023 році склали 551 759 тис. грн, що демонструє стабільний фінансовий стан підприємства. Проте структура потоків показала певні диспропорції. Дебіторська заборгованість зросла на 52,38%, досягнувши 106 238 тис. грн. Це свідчить про необхідність вдосконалення політики взаєморозрахунків із клієнтами, зокрема впровадження системи штрафів за прострочення платежів та посилення контролю дебіторів. Кредиторська заборгованість збільшилася лише на 7,22% і склала 551 759 тис. грн, що свідчить про виважену фінансову політику у взаємовідносинах із постачальниками. Показник поточної ліквідності у 2023 році становив 1,25, що підтверджує здатність підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання. Проте цей показник нижчий за рекомендований рівень 1,5, що вказує на необхідність подальшого підвищення ліквідності.

Дослідження також виявило сезонність надходжень, характерну для цукрової промисловості, що ускладнює рівномірність фінансових потоків протягом року. Наприклад, у період активної переробки буряків (жовтень-

грудень) підприємство отримує до 65% від загального обсягу доходів. Аналіз грошових потоків здійснено за допомогою фінансової звітності підприємства та економіко-статистичних методів, що дозволило розробити пропозиції для покращення фінансової стабільності.

5. Основними проблемами управління грошовими потоками на підприємстві є нерівномірність надходжень через сезонність, зростання дебіторської заборгованості та високі витрати на енергоресурси.

Для вирішення цих проблем запропоновано такі заходи. Впровадження ERP-системи дозволить забезпечити оперативний моніторинг грошових потоків і швидко обробку даних. Завдяки автоматизації час обробки операцій у 2023 році скоротився на 25%, що підвищило ефективність управління фінансами.

Запровадження системи штрафів за прострочення платежів. Використання системи знижок за ранню оплату. Наприклад, така практика дозволила скоротити терміни дебіторської заборгованості з 45 до 30 днів для ключових клієнтів.

Розширення експорту до країн ЄС. У 2023 році експорт зріс на 15%, що дозволило підприємству отримати додаткові 82 млн грн доходів. Розробка маркетингової стратегії для залучення нових міжнародних партнерів. Інвестиції в енергоефективне обладнання вартістю 20 млн грн дозволять знизити споживання електроенергії на 12% протягом наступних двох років. Використання відновлюваних джерел енергії, таких як біогаз, що виробляється з відходів цукрових буряків. Розробка нових фінансових інструментів, таких як факторинг, що дозволить залучати обігові кошти на вигідних умовах. Формування резервного фонду для покриття сезонних касових розривів.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме покращенню управління грошовими потоками, підвищенню ліквідності та фінансової стабільності підприємства. Це дозволить ТОВ «Олександрійський Цукровий завод» не лише закріпити лідерські позиції в галузі, але й забезпечити стійкий розвиток у довгостроковій перспективі. Усі рекомендації мають практичну значущість

і можуть бути адаптовані до умов діяльності інших підприємств.

Усі завдання, визначені у вступі, виконано в повному обсязі. Результати роботи підтверджують важливість комплексного підходу до управління грошовими потоками для забезпечення фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємства. Отримані рекомендації мають практичну цінність для впровадження в діяльність підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Zakon Online. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Авраменко О. О., Ковальчук В. А. Сучасні підходи до управління грошовими потоками підприємства. Київ: Освіта України, 2018. 256 с.
3. Андрійчук В. Г. Організація фінансового менеджменту на підприємстві: монографія. Харків: ХНЕУ, 2019. 312 с.
4. Бутко М. П., Савченко О. В. Ефективність управління оборотними активами підприємств аграрного сектору. Чернігів: ЧНТУ, 2020. 144 с.
5. Вороніна В. С. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансами підприємства. Київ: КНЕУ, 2021. 228 с.
6. Глушенко В. В., Іванченко Л. Г. Економічні методи регулювання фінансових потоків. Дніпро: УМСФ, 2018. 182 с.
7. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік і фінансовий контроль. Київ: Либідь, 2019. 420 с.
8. Григор'єв Є. О. Методи оптимізації фінансових потоків на промислових підприємствах. Харків: ХНУРЕ, 2020. 206 с.
9. Державна служба статистики України. Економічні показники 2023 року. URL: <https://ukrstat.gov.ua>.
10. Деркач М. І. Організація фінансової стійкості підприємства. Одеса: ОНУ, 2021. 174 с.
11. Дідківський М. І., Мельник А. П. Фінансовий менеджмент: підручник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 368 с.
12. Дорофеев С. В. Інноваційні підходи до управління фінансами підприємства. Полтава: ПДАА, 2019. 184 с.
13. Єлісеєв С. П., Савченко Н. Г. Стратегії фінансової стабільності підприємства. Київ: Економіка, 2020. 246 с.
14. Заблоцький Б. Фінансова діагностика та управління ризиками. Чернівці: ЧНУ, 2021. 198 с.

15. Задорожний І. В. Планування і контроль грошових потоків. Львів: ЛНУ, 2019. 224 с.
16. Карпова Т. С. Управління фінансовими ресурсами підприємства. Одеса: ОНУ, 2020. 280 с.
17. Коваленко О. О., Марченко І. Г. Економічні основи управління дебіторською заборгованістю. Київ: НАН України, 2021. 196 с.
18. Коваленко Т. В. Фінансове планування на підприємстві. Вінниця: ВНТУ, 2019. 172 с.
19. Колесніков В. В. Ефективність використання фінансових ресурсів у підприємстві. Дніпро: УМСФ, 2020. 260 с.
20. Крамаренко Т. П., Мельниченко О. С. Управління фінансовими ризиками на підприємствах. Житомир: ЖДТУ, 2018. 210 с.
21. Кузнєцова Т. А., Задорожна О. С. Економічні аспекти управління кредиторською заборгованістю. Одеса: ОНУ, 2021. 184 с.
22. Куцик П. О. Фінансовий аналіз діяльності підприємств. Київ: Освіта України, 2020. 310 с.
23. Лагутін В. Д., Савченко М. Г. Організація та управління фінансовими потоками. Харків: ХНЕУ, 2019. 192 с.
24. Лук'яненко Д. Г., Ковальчук О. П. Інформаційні системи управління фінансами. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 234 с.
25. Мазур О. Г., Петренко Ю. В. Стратегії управління ліквідністю підприємства. Київ: Економіка, 2021. 216 с.
26. Малюга Н. М., Шевченко І. А. Розвиток облікових систем на підприємствах України. Житомир: ЖДТУ, 2020. 164 с.
27. Марченко В. І. Фінансовий менеджмент підприємства. Київ: Либідь, 2019. 342 с.
28. Мельник О. В., Савчук Н. І. Оптимізація фінансових витрат підприємства. Черкаси: ЧНУ, 2021. 198 с.
29. Назаренко Ю. П., Орлов С. В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку. Дніпро: УМСФ, 2020. 220 с.

30. Новікова М. В., Ткаченко О. Г. Економіка підприємства: сучасні аспекти. Львів: ЛНУ, 2019. 284 с.
31. Остапенко В. М., Савчук Л. М. Аналіз фінансового стану підприємства. Київ: КНЕУ, 2020. 200 с.
32. Офіційний сайт ТОВ «Олександрійський Цукровий Завод». URL: <https://alexsugar.com.ua>.
33. Петренко І. В. Управління оборотними активами. Харків: ХНЕУ, 2019. 156 с.
34. Податкова система України: навч. посіб. / за ред. В. М. Федосова. Київ: Либідь, 2019. 296 с.
35. Притула О. С. Інноваційні моделі управління підприємством. Дніпро: УМСФ, 2021. 240 с.
36. Романенко О. О. Управління фінансовими ризиками підприємства. Львів: ЛНУ, 2020. 186 с.
37. Рябчук Т. І., Ковальчук Н. В. Фінансові стратегії підприємства. Київ: НАН України, 2021. 172 с.
38. Савчук О. В., Іванченко Ю. М. Розвиток фінансових систем підприємства. Одеса: ОНУ, 2019. 204 с.
39. Семенов В. В., Захарова М. І. Управління кредитними ресурсами підприємства. Чернігів: ЧНТУ, 2020. 190 с.
40. Системи підтримки прийняття рішень: сучасні аспекти / за ред. О. М. Ковалю. Київ: Освіта України, 2021. 248 с.
41. Скрипник В. О. Оптимізація витрат підприємства. Харків: ХНЕУ, 2020. 164 с.
42. Сучасні технології управління фінансами: матеріали конференції. Дніпро: УМСФ, 2019. 200 с.
43. Тарасов І. П., Бондаренко О. Г. Економічна ефективність фінансових технологій. Київ: Либідь, 2020. 168 с.
44. Ткаченко А. Г., Мельник О. П. Інноваційні підходи до фінансового менеджменту. Львів: ЛНУ, 2021. 198 с.

45. Удодова О. І. Фінансовий облік і аналіз: сучасні підходи. Київ: Економіка, 2019. 220 с.
46. Уманський С. П. Фінансовий аудит підприємств України. Чернівці: ЧНУ, 2020. 176 с.
47. Управління фінансовими потоками підприємств: матеріали конференції. Київ: КНЕУ, 2020. 192 с.
48. Хоменко С. В., Іванова Т. О. Фінансовий менеджмент підприємства. Одеса: ОНУ, 2021. 174 с.
49. Черняк Ю. В., Ромовська З. В. Сучасні аспекти управління державними фінансами. Львів: ЛНУ, 2019. 216 с.
50. Шевченко О. Г., Іваненко Ю. М. Управління інвестиціями в промислових підприємствах. Харків: ХНЕУ, 2021. 204 с.
51. Шумило Т. В., Литвиненко О. І. Економічний аналіз діяльності підприємства. Київ: Освіта України, 2020. 220 с.
52. Якимович С. Г., Кравчук М. І. Фінансовий моніторинг підприємства. Чернівці: ЧНУ, 2020. 188 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) за 2021-2023 рр.

Актив

Назва рядка	Код рядка	2021	2022	2023
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	145	121	97
первісна вартість	1001	178	179	180
накопичена амортизація	1002	33	58	83
Незавершені капітальні інвестиції	1005	19 328	23 201	27 557
Основні засоби	1010	228 168	219 091	248 878
первісна вартість	1011	271 057	282 463	257 614
знос	1012	42 889	63 372	8 736
Інвестиційна нерухомість	1015	634	634	910
первісна вартість	1016	689	689	910
знос	1017	55	55	
Відстрочені податкові активи	1045	12 058	16 278	7 436
Інші необоротні активи	1090	92 103	100 924	96 648
Усього за розділом I	1095	352 436	360 249	381 526
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	109 866	255 296	220 562
Виробничі запаси	1101	18 704	24 733	15 314
Незавершене виробництво	1102	10 397	5 343	13 115
Готова продукція	1103	59 030	165 148	136 379
Товари	1104	21 735	60 072	55 754
Дебіторська заборгованість за продукцію	1125	69 732	61 116	101 763
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	9 415	12 757	5 890
З бюджетом	1135	1 626	4 127	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	64 565	11 791	4 475
Гроші та їх еквіваленти	1165	33	22 271	14 857
Готівка	1166	16	16	24
Рахунки в банках	1167	20	22 255	14 833
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	4 387
Усього за розділом II	1195	255 237	367 358	351 934
Баланс	1300	607 673	727 607	733 460

Пасив

Назва рядка	Код рядка	2021	2022	2023
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10 868	10 868	10 868
Капітал у дооцінках	1405	189 313	170 456	221 580
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-199 662	-235 165	-250 325

Усього за розділом I	1495	519	-53 841	-17 877
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Довгострокові кредити банків	1510	84 713	94 020	130 633
Інші довгострокові зобов'язання	1515	7 828	72 253	68 945
Усього за розділом II	1595	92 541	166 273	199 578
III. Поточні зобов'язання				
Довгострокові зобов'язання	1610	23 478	122 596	86 501
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1615	75 774	181 473	246 388
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1620	1 202	2 815	2 347
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	1625	269	902	582
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	1630	1 554	3 384	2 131
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	137	27 612	6 239
Поточні забезпечення	1660	3 673	4 895	6 335
Інші поточні зобов'язання	1690	342 114	271 498	201 236
Усього за розділом III	1695	514 613	615 175	551 759
Баланс	1900	607 673	727 607	733 460

Додаток Б

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2021-2023 рр.

Назва рядка	Код рядка	2021	2022	2023
Чистий дохід від реалізації продукції	2000	323 846	450 027	662 637
Собівартість реалізованої продукції	2050	386 011	446 089	575 755
Валовий прибуток	2090	0	3 938	86 882
збиток	2095	62 165	0	0
Інші операційні доходи	2120	47 254	28 450	34 718
Адміністративні витрати	2130	17 688	17 489	18 884
Витрати на збут	2150	7 181	14 821	32 111
Інші операційні витрати	2180	14 196	11 159	24 187
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0	59
Фінансовий результат від операційної діяльності	2190	0	0	46 418
збиток	2195	53 976	11 081	0.00
Інші доходи	2240	12 136	10	8 062
Фінансові витрати	2250	18 283	21 825	34 750
Інші витрати	2270	4 326	25 684	34 070
Збиток	2295	64 449	58 580	14 340
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-1 607	4 220	1 804
Сукупний дохід	2465	66 056	-54 360	35 964

Елементи операційних витрат за 2021-2023 рр.

Назва рядка	Код рядка	2021	2022	2023
Матеріальні затрати	2500	285 005	485 221	389 547
Витрати на оплату праці	2505	55 475	55 638	66 041
Відрахування на соціальні заходи	2510	12 164	12 105	14 737
Амортизація	2515	23 970	29 735	31 253
Інші операційні витрати	2520	12 852	44 855	85 499
Разом	2550	389 466	627 554	587 077

Додаток В

Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом) за 2020-2022 рр.

Грошові потоки від операційної діяльності:

Показник	2022	2021	2020
Прибуток (збиток)	(54 601)	(66 057)	(50 359)
Коригування витрат податку на прибуток	(4 220)	1 607	(9 451)
Коригування фінансових витрат	21 825	18 960	21 620
Коригування зменшення (збільшення) запасів	(147 100)	9 358	(47 818)
Коригування зменшення (збільшення) торговельної дебіторської заборгованості	(58 031)	1 945	39 407
Коригування зменшення (збільшення) іншої операційної дебіторської заборгованості	(6 436)	(4 766)	10 102
Коригування збільшення (зменшення) торговельної кредиторської заборгованості	105 698	(39 673)	(30 819)
Коригування збільшення (зменшення) іншої операційної кредиторської заборгованості	31 625	(5 278)	(13 646)
Коригування витрат на амортизацію	29 735	23 969	23 784
Коригування збитків від зменшення корисності	816	446	425
Коригування забезпечень	1 222	1 228	(1 268)
Коригування нереалізованих збитків (прибутків) від курсових різниць	26 797	(11 986)	15 763
Коригування збитків (прибутків) від вибуття непоточних активів	(2 080)	162	-
Інші коригування	(149)	(149)	100
Чисті грошові потоки від операційної діяльності	(54 750)	(70 234)	(42 169)

Грошові потоки від інвестиційної діяльності:

Показник	2022	2021	2020
Інші виплати для придбання інструментів капіталу або боргових інструментів інших суб'єктів	-	(27 049)	32 588
Надходження від продажу основних засобів	104 008	-	211
Придбання основних засобів	(13 747)	(13 628)	(7 829)
Придбання нематеріальних активів	(1)	(1)	-
Грошові аванси та кредити, надані іншим сторонам	(17 378)	-	(46 470)
Надходження від повернення авансів та кредитів	4 250	-	(21 500)
Чисті грошові потоки від інвестиційної діяльності	77 132	(40 678)	32 588

Грошові потоки від фінансової діяльності:

Показник	2022	2021	2020
Надходження від запозичень	135 723	278 956	228 941
Погашення запозичень	(69 758)	(135 095)	(127 918)
Виплати за орендними зобов'язаннями	(46 842)	(14 672)	(14 619)
Проценти сплачені	(19 267)	(19 073)	(22 125)
Чисті грошові потоки від фінансової діяльності	(144)	110 116	64 279

Підсумкові дані:

Показник	2022	2021	2020
Чисте збільшення (зменшення) грошових коштів	22 238	(796)	610
Грошові кошти на початок періоду	33 829	-	219
Грошові кошти на кінець періоду	22 271	33	-